

การวิเคราะห์ภาษาทางตรงและภาษาทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด: กรณีศึกษาของประเทศไทย

นางสาวปพิชญา แซ่ลิ่ม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF DIRECT AND INDIRECT TAXATION TO MAXIMIZE SOCIAL WELFARE: A
CASE STUDY OF THAILAND

Miss Papitchaya Saelim

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

ปพิชญา แซ่ลิ่ม : การวิเคราะห์ภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด: กรณีศึกษาของประเทศไทย (AN ANALYSIS OF DIRECT AND INDIRECT TAXATION TO MAXIMIZE SOCIAL WELFARE: A CASE STUDY OF THAILAND) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.วรวุฒิ สุวรรณระดา, 55 หน้า.

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบอัตราภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคม (Social Welfare) ของประเทศไทยสูงสุด และทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทย โดยใช้วิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) การเก็บภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมภายใต้สวัสดิการสังคมแบบต่างๆ ผ่านพารามิเตอร์ที่กำหนดฟังก์ชันสวัสดิการสังคมหรือแสดงถึงการให้น้ำหนักความสำคัญกับครัวเรือนในสังคม (γ) และประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดภาษีอูตมภาพ (Optimal Tax) โดยใช้แบบจำลองสถิต (Static Model) และกำหนดให้ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วยภาคครัวเรือนและภาครัฐบาลเท่านั้น และครัวเรือนมีฟังก์ชันอรรถประโยชน์แบบ CES (Constant Elasticity of Substitution) โดยใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (Secondary Data) ปีพ.ศ. 2554

จากการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ในกรณีที่ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นแบบอรรถประโยชน์นิยม พบว่า อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และอัตราภาษีการบริโภคที่ทำให้สวัสดิการสังคมมีค่าสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0 และร้อยละ 13.49 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า กรณีนี้จะเก็บเฉพาะภาษีการบริโภคเท่านั้น และรัฐบาลยังให้น้ำหนักกับครัวเรือนยากจนมากขึ้น อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและอัตราภาษีการบริโภคที่ทำให้สวัสดิการสังคมมีค่าสูงสุดจะเพิ่มขึ้นและลดลงตามลำดับ อีกทั้ง ผลลัพธ์ดังกล่าว ทำให้รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีและค่าดัชนีไทล์ (Theil Index) ลดลง แสดงให้เห็นว่า ความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น เนื่องจากคนในสังคมมีรายได้ใกล้เคียงกันมากขึ้น แต่ความมีประสิทธิภาพลดลง เนื่องจากการเก็บภาษีทำให้เกิดการบิดเบือนแรงจูงใจในการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี สะท้อนให้เห็นการได้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) ระหว่างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม

นอกจากนี้ อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีบริโภคที่จัดเก็บในปัจจุบันของประเทศไทย ไม่ได้ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด หากต้องการที่จะปรับอัตราภาษีให้เป็นอัตราภาษีที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด ทิศทางที่รัฐบาลสามารถทำได้ คือ หนึ่ง กรณีที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับคนในสังคมเท่าเทียมกัน เพิ่มอัตราภาษีเงินได้ และเพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี และสอง กรณีที่รัฐบาลต้องการเพิ่มความเป็นธรรมในสังคม ต้องยอมให้ประสิทธิภาพจะลดลง โดยรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญกับคนฐานะปานกลางหรือฐานยากจนมากขึ้น โดยใช้วิธีการปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพิ่มรายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี และลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก .....

5485156029 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: MAXIMIZE SOCIAL WELFARE / CASE STUDY OF THAILAND / DIRECT AND INDIRECT TAXATI

PAPITCHAYA SAELIM: AN ANALYSIS OF DIRECT AND INDIRECT TAXATION TO MAXIMIZE SOCIAL WELFARE: A CASE STUDY OF THAILAND. ADVISOR: ASSOC. PROF. WORAWET SUWANRADA, Ph.D., 55 pp.

This study aims to analyze the pattern of direct and indirect tax rates that maximize the household welfare and to examine the direction of tax rate adjustment in Thailand. Using a simulation of direct and indirect taxation, various types of social welfare were simulated via parameters of social welfare function (γ). An optimal tax framework was also applied by using static model in which the two sector economy (household and government) and CES (Constant Elasticity of Substitution) household utility function were assumed. The data from Socio-Economic Survey (SES) in 2011 was used in the study.

The simulation results show that when the government maximize a utilitarian social welfare function, income taxes rate and consumption tax rate were 0% and 13.49%. In the case where the government concerned with the resulting distribution of real income among its citizens, the resulted in higher income tax rate, lower consumption tax rate and Theil index. This implied that the equity in the society was improved due to the average after-taxed income of each income class of household much approaching the overall average income. The income equality of people in the economy was better off but the economic efficiency was worse off because of the distortion in incentives for tax payers to do economic activities. There is a trade-off between the equity and the efficiency, when the equity is better off, the efficiency is worse off.

In addition, the study findings show that the income and consumption tax rates in Thailand does not maximize social welfare function. And the government would be able to improve the structure of taxation. First, the government is concerned about equity, by raising income taxes and the personal exemption. Second, the government has to trade off efficiency in order to improve the real distribution of income, by raising income taxes, increasing the personal exemption and lower consumption taxes.

Field of Study: Economics

Student's Signature .....

Academic Year: 2014

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้ความรู้ คำแนะนำ ชี้แนะ และอบรมในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร.สมประวิณ มั่นประเสริฐ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรรมการภายนอกจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ที่สละเวลา และให้คำแนะนำ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.สินาด ตริวรรณไชย และอาจารย์สรรพศักดิ์ ชัชวาลย์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาด้านการใช้โปรแกรม ขอขอบคุณนายจตุเทพ อำนาจพรประสิทธิ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือที่ดีตลอดมา และขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และผลักดันให้ข้าพเจ้าทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดา และมารดาที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และหากมีข้อผิดพลาดใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมรับ และขออภัยมา ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	11
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	11
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมปริทัศน์	12
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษี.....	12
2.1.1 ประเภทของภาษี.....	12
2.1.2 ฐานภาษี.....	12
2.1.3 โครงสร้างอัตราภาษี	13
2.1.4 แนวคิดและหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี.....	14
2.1.5 ความเป็นธรรมและควมมีประสิทธิภาพ	15
2.1.6 การจัดเก็บภาษีอุดมภาพ (Optimal Taxation).....	16
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์	17
2.2.1 การศึกษาโครงสร้างภาษีที่เหมาะสม.....	17
2.2.2 การศึกษาเรื่องภาษีในประเทศไทย	18

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	22
3.1 กรอบแนวคิด	22
3.2 วิธีการศึกษา.....	25
3.2.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	25
3.2.2 ขั้นตอนการศึกษา และการกำหนดค่าพารามิเตอร์.....	28
3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	38
4.1 ผลการศึกษา	38
4.2 สถานการณ์ในปัจจุบันและทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทย.....	43
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา.....	47
5.1 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	47
5.2 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	49
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต.....	49
รายการอ้างอิง	51
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	55

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม	3
ตารางที่ 1.2 อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล	4
ตารางที่ 1.3 ข้อมูลการปรับโครงสร้างภาษีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน	6
ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของการเก็บภาษีเงินได้แบบคงที่ และแบบก้าวหน้า	14
ตารางที่ 3.1 การกำหนดค่าตัวแปร และพารามิเตอร์	29
ตารางที่ 3.2 ผลการคำนวณค่าเฉลี่ยอัตราภาษีประเภทต่างๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 – 2553	31
ตารางที่ 3.3 จำนวนครัวเรือน รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ย และรายจ่ายเฉลี่ยในแต่ละชั้นรายได้	32
ตารางที่ 3.4 ผลการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ^i) และค่า ρ^i	33
ตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาจากการจำลองสถานการณ์ (Simulation)	39

สารบัญภาพ

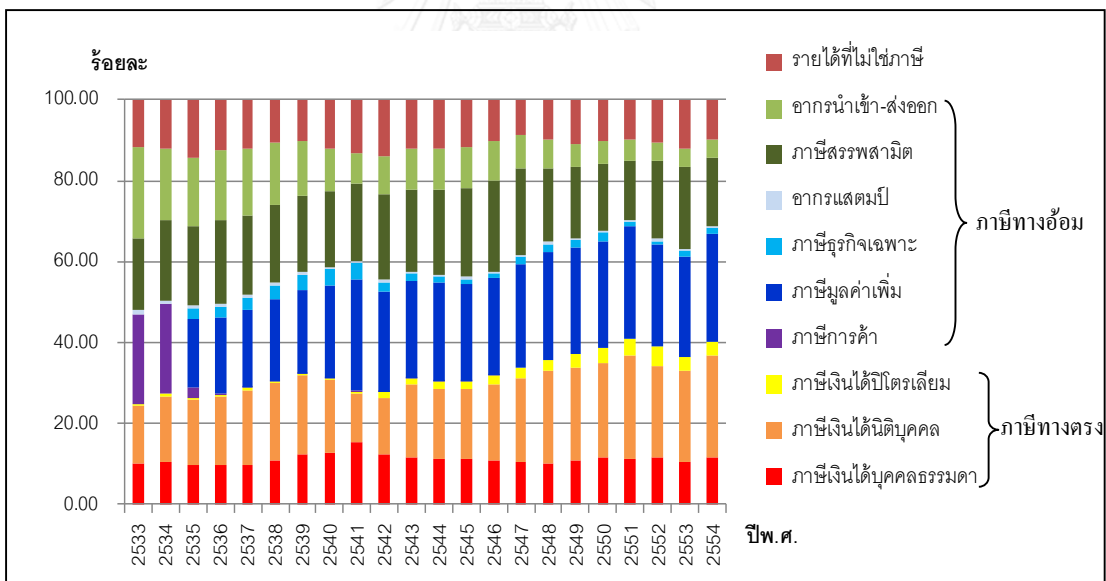
ภาพที่ 1.1 สัดส่วนการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลตั้งแต่ปี 2533 - 2554.....	1
ภาพที่ 1.2 ภาษีที่เป็นรายได้หลักจากภาษีอากรของรัฐบาล	8
ภาพที่ 1.3 สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล กับภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษี สรรพสามิต ต่อรายได้จากภาษีอากร.....	9
ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดและขั้นตอนการศึกษา.....	36
ภาพที่ 4.1 กราฟแสดงสัดส่วนภาษีทางตรงเทียบกับภาษีทางอ้อมและรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี (Average Disposable Income)	42
ภาพที่ 4.2 กราฟแสดงสัดส่วนภาษีทางตรงเทียบกับภาษีทางอ้อมและค่าดัชนีไทล์ (Theil index) ..	42
ภาพที่ 4.3 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง	43
ภาพที่ 4.4 สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย	44
ภาพที่ 4.5 ทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทยที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด.....	45
ภาพที่ 4.6 ทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทยที่ไม่ทำให้เกิดสวัสดิการสังคมสูงขึ้น (Non- Pareto Improvement).....	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ภาษีมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นรายได้หลักของภาครัฐ โดยรายได้ของรัฐบาลมาจาก 2 แหล่ง คือ รายได้จากภาษีอากร และที่ไม่ใช่ภาษี เช่น รายได้จากรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น และรายได้จากภาษีอากรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม ดังภาพที่ 1.1 จะเห็นว่า รายได้ของรัฐบาลมากกว่าร้อยละ 80 มาจากการเก็บภาษี และมากกว่าร้อยละ 50 มาจากภาษีทางอ้อม และในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนของภาษีทางตรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และภาษีทางอ้อมมีแนวโน้มลดลง โดยรายได้หลักจากภาษีทางตรง ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล และรายได้หลักจากภาษีทางอ้อม ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต ซึ่งในอดีตรายได้ที่สำคัญอีกทางหนึ่งมาจากภาษีศุลกากร แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง /คำนวณตามปีปฏิทินโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 1.1 สัดส่วนการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลตั้งแต่ปี 2533 - 2554¹

¹ ภาษีมูลค่าเพิ่ม เริ่มใช้ครั้งแรกวันที่ 1 มกราคม 2535 ซึ่งนำมาใช้แทนภาษีการค้า

นอกจากการเก็บภาษีจะส่งผลต่อรายได้ของรัฐบาลแล้ว การเก็บภาษียังส่งผลกระทบต่อรายได้ รายจ่าย และสวัสดิการของคนในสังคมอีกด้วย ดังนั้น การกำหนดนโยบายภาษีจึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยในช่วงเวลาพ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2555 รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับภาษีจำนวนมาก เช่น โครงการรถยนต์ใหม่คันแรก การปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิต การขยายเวลาการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม การปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล การปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น อีกทั้ง ในช่วงปีพ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2558 ยังมีความพยายามที่จะผลักดันให้เกิดกฎหมายภาษีการรับมรดก โดยที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดกแล้ว ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 ก่อนจะประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

ที่ผ่านมาได้มีการพูดถึงประเด็นเรื่องการปรับโครงสร้างภาษีกันอย่างมาก โดยสมชัย ฤชุพันธุ์ (2551) แสดงความเห็นว่าการปรับโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ได้สูงกว่าของต่างประเทศมากนัก แต่ที่เป็นปัญหาเพราะว่าช่วงเงินได้ของไทยแคบมากและขึ้นสูงสู่อัตราสูงสุดเร็วมาก คือ อัตรา 37% และช่วงภาษีนี้นี้ทำไว้นานแล้ว ดังนั้นจึงควรปรับช่วงเงินได้ใหม่ให้เหมาะสม และถวิล นิลใบ (2552) มีการเสนอให้ปฏิรูประบบภาษี โดยปรับปรุงโครงสร้างภาษีเดิม ปิดช่องว่างที่ทำให้เก็บภาษีไม่เต็มที่ และจัดเก็บภาษีชนิดใหม่ เพราะประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนรายได้จากภาษีต่อ GDP ในช่วงระหว่างปี 2530 -2550 อยู่ที่ร้อยละ 16.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับรายจ่ายด้านสวัสดิการ และภายในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554 – 2555) รัฐบาลก็มีการประกาศขยายระยะเวลาการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ปรับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีมูลค่าเพิ่ม เริ่มใช้ครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 ซึ่งนำมาใช้แทนภาษีการค้า โดยอัตราภาษีตามประมวลรัษฎากรคือ ร้อยละ 10 (ยังไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) แต่ในช่วงระยะเริ่มต้นที่ใช้ได้มีการปรับลดลงเหลือร้อยละ 7 (รวมภาษีบำรุงท้องถิ่น) จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2540 ที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลต้องการหารายได้เพิ่มขึ้น จึงได้ปรับอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นร้อยละ 10 ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม 2540 หลังจากนั้น เมื่อเศรษฐกิจเริ่มดีขึ้น และรัฐบาลต้องการเพิ่มการใช้จ่ายของภาคเอกชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จึงลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มชั่วคราวเหลือร้อยละ 7 เป็นเวลา 2 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2542 และหลังจากนั้นเป็นต้นมา รัฐบาลก็ได้ขยายระยะเวลาการปรับลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 7 มาจนตลอด จนกระทั่งล่าสุด รัฐบาลเห็นชอบให้ขยายเวลาการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 คงเหลืออัตราร้อยละ 7 ต่อไปอีก และให้จัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป² ทั้งนี้เพื่อเป็นการผลักดันและกระตุ้นกลไกทางเศรษฐกิจ ทำให้

² ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 92/2557

ประชาชนมีกำลังในการใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคอันจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง

ตารางที่ 1.1 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม

ประเภทกิจการ	อัตราภาษี (ร้อยละ)
อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร	
1. กิจการการขายสินค้า การให้บริการ และการนำเข้า	10
อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มตามข้อยกเว้น (ที่เก็บจริง)	
1. กิจการการขายสินค้า การให้บริการ และการนำเข้า	7 ³

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น รัฐบาลได้ปรับลดจากอัตราร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 23 ของกำไรสุทธิ สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 2555 และให้ลดลงจัดเก็บอัตราร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป⁴ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³ พระราชกฤษฎีกาลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการชั่วคราว จากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 6.3 และอีกร้อยละ 0.7 เป็นภาษีบำรุงท้องถิ่น รวมเป็นร้อยละ 7

⁴ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2554

ตารางที่ 1.2 อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล

ประเภท	อัตราภาษี ร้อยละ
1. นิติบุคคลทั่วไป (ตามประมวลรัษฎากร)	30
2. สถาบันการเงินในส่วนของธุรกรรม การรับฝากหรือการกู้ยืมเงินตราต่างประเทศ	10
3. นิติบุคคลในตลาดหลักทรัพย์ :	
3.1 บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ฯ สำหรับกำไรสุทธิ 300 ล้านบาทแรก	25
3.2 บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI) สำหรับกำไรสุทธิ 20 ล้านบาทแรก	20
3.3 บริษัทใหม่ที่เข้าในตลาดหลักทรัพย์ฯ	25
4. นิติบุคคลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม :	
4.1 ทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 5 ล้านบาท	ยกเว้น
กำไรสุทธิ 150,000 บาทแรก	
กำไรสุทธิ 150,000 - 1,000,000 บาท	15
กำไรสุทธิ 1,000,000 - 3,000,000 บาท	25
กำไรสุทธิ 3,000,000 บาทขึ้นไป	30
4.2 ทุนจดทะเบียนชำระแล้วเกินกว่า 5 ล้านบาท	30
5. สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค	10
6. ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงพลังงานให้ค่าน้ำมันเฉพาะเพื่อการนำเข้าและส่งออกไปนอกราชอาณาจักร	10

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ล่าสุด รัฐบาลได้ปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาโดยให้เหตุผลเพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยมีการปรับช่วงเงินได้ เพิ่มอัตราภาษีเป็น 7 อัตรา ลดอัตราภาษีสูงสุดสำหรับผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,000,001 บาท จากร้อยละ 37 เป็นร้อยละ 35 และยังคงยกเว้นภาษีให้กับผู้ที่มีเงินได้ไม่เกิน 150,000 บาทเหมือนเดิม โดยจะเริ่มใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินในปีภาษี 2556 ที่จะต้องยื่นรายการในปี 2557 เป็นต้นไป⁵ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การปรับปรุง

⁵ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 18 ธันวาคม 2555

โครงสร้างภาษีครั้งนี้ ส่งผลให้ภาระภาษีของผู้ที่มีรายได้พึงประเมินหลังหักลดหย่อนตั้งแต่ 150,000 บาทขึ้นไปลดลง

โดยที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาแล้ว 4 ครั้ง ดังตารางที่ 1.3 ซึ่งการปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ. 2525 เป็นการจัดเก็บภาษีในระบบอัตราก้าวหน้า (Progressive Tax) โดยมีอัตราภาษีทั้งหมด 13 อัตรา เริ่มต้นเก็บที่ร้อยละ 7 สำหรับผู้ที่มีรายได้ในช่วง 30,000 บาทแรก และอัตราภาษีสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 65 สำหรับผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 2,000,001 บาท

การปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครั้งต่อมา ในปีพ.ศ. 2529 เป็นการขยายช่วงรายได้ให้กว้างขึ้น และลดอัตราภาษีลงมาเหลือแค่ 11 อัตรา จะเห็นว่า ผู้ที่จ่ายเงินภาษีเท่าเดิมคือ ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 0 ถึง 3 หมื่นบาท โดยผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 3 หมื่นบาทเป็นต้นไปจ่ายภาษีลดลง และอัตราภาษีสูงสุดสำหรับผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 2,000,001 บาท ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 55

ต่อมาในปีพ.ศ. 2532 ปรับลดอัตราภาษีเหลือเพียงแค่ 6 อัตรา และขยายช่วงรายได้ให้กว้างขึ้น โดยเริ่มต้นเก็บที่ร้อยละ 5 สำหรับผู้ที่มีรายได้ในช่วง 50,000 บาทแรก และอัตราภาษีสูงสุดสำหรับผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 2,000,001 บาท ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 50

ครั้งสุดท้ายที่มีการปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ปีพ.ศ. 2535 โดยขยายช่วงรายได้ให้กว้างขึ้น และปรับลดอัตราภาษีเหลือเพียงแค่ 5 อัตรา โดยเริ่มต้นเก็บที่ร้อยละ 5 สำหรับผู้ที่มีรายได้ในช่วง 100,000 บาทแรก และอัตราภาษีสูงสุดสำหรับผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,000,001 บาท ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 37

หลังจากนั้นก็ไม่มีมีการปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีก แต่มีการยกเว้นภาษี และเพิ่มค่าหย่อนให้กับผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยในปีพ.ศ. 2542 เริ่มยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับผู้ที่มีรายได้ไม่ถึง 50,000 บาท ต่อมาปีพ.ศ. 2546 และปีพ.ศ. 2547 ขยายช่วงรายได้ที่ยกเว้นภาษีเป็น 80,000 บาท และ 100,000 บาทตามลำดับ และล่าสุดในปีพ.ศ. 2551 ประกาศยกเว้นภาษีให้กับผู้มีเงินได้ไม่เกิน 150,000 บาท และมีผลบังคับใช้มาจนถึงกระทั่งมีการปรับครั้งล่าสุดในปีพ.ศ. 2556 ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 ข้อมูลการปรับโครงสร้างภาษีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน

ปีพ.ศ.	เหตุการณ์	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากาซี (ร้อยละ)
2525-2528	สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปรับช่วงเงินได้ และลดอัตรากาซีเหลือ 13 อัตรา	0-30,000	7
		30,001- 60,000	10
		60,001-100,000	13
		100,001-150,000	17
		150,001-200,000	22
		200,001-270,000	28
		270,001-350,000	35
		350,001-450,000	40
		450,001-600,000	45
		600,001-800,000	50
		800,001-1,000,000	55
		1,000,001-2,000,000	60
2,000,001 ขึ้นไป	65		
2529-2531	ช่วงปลายสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปรับช่วงเงินได้ และลดอัตรากาซีเหลือ 13 อัตรา	1-40,000 บาท	7
		40,001- 90,000	10
		90,001-150,000	15
		150,001-220,000	20
		220,001-300,000	25
		300,001-400,000	30
		400,001-550,000	35
		550,001-750,000	40
		750,001-1,000,000	45
		1,000,001-2,000,000	50

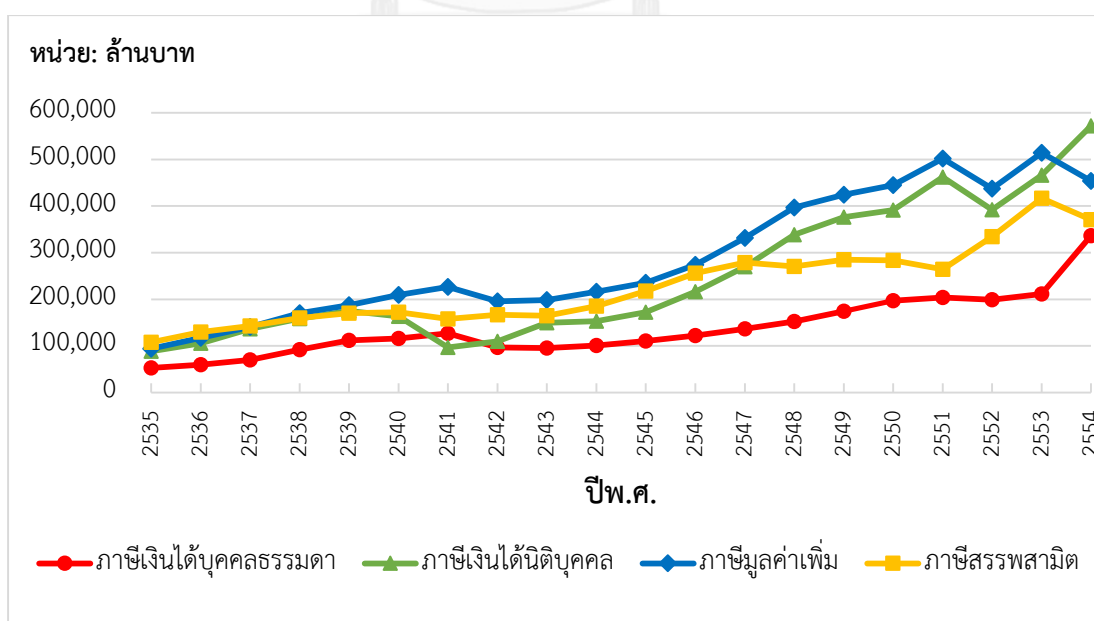

ปีพ.ศ.	เหตุการณ์	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากาซี (ร้อยละ)
		2,000,001 บาทขึ้นไป	55
2532-2534	สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะ วัฒน์ ปรับช่วงเงินได้ และลดอัตรากาซี เหลือ 6 อัตรา	0-50,000	5
		50,001-200,000	10
		200,001-500,000	20
		500,000-1,000,000	30
		1,000,001-2,000,000	40
		2,000,001 ขึ้นไป	50
2535 - 2550	สมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ปรับช่วงเงินได้ และลดอัตรากาซี เหลือ 5 อัตรา	0-100,000	5
		100,001-500,000	10
		500,001-1,000,000	20
		1,000,001-4,000,000	30
		4,000,001 ขึ้นไป	37
2551- 2555	<ul style="list-style-type: none"> - 2542 สมัยรัฐบาลนายชวน หลีก ภัย ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาให้กับผู้มีรายได้ไม่ถึง 50,000 บาท - 2546 สมัยรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ยกเว้นภาษีให้กับผู้มี รายได้ไม่ถึง 80,000 บาท - 2547 สมัยรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ยกเว้นภาษีให้กับผู้มี รายได้ไม่ถึง 100,000 บาท - 2551 สมัยรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ยกเว้นภาษีให้กับผู้มี รายได้ไม่ถึง 150,000 บาท 	0 - 150,000	ได้รับยกเว้น
		150,001 - 500,000	10
		500,001 - 1,000,000	20
		1,000,001 - 4,000,000	30
		4,000,001 บาทขึ้นไป	37
		0 - 150,000	ได้รับยกเว้น

ปีพ.ศ.	เหตุการณ์	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากาซี (ร้อยละ)
2556 – ปัจจุบัน	- 2556 สมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปรับช่วงเงินได้และเพิ่มอัตรากาซีเป็น 7 อัตรา	150,000 - 300,000	5
		300,001 - 500,000	10
		500,001 - 750,000	15
		750,001 - 1,000,000	20
		1,000,001 - 2,000,000	25
		2,000,001 - 4,000,000	30
		4,000,001 ขึ้นไป	35

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

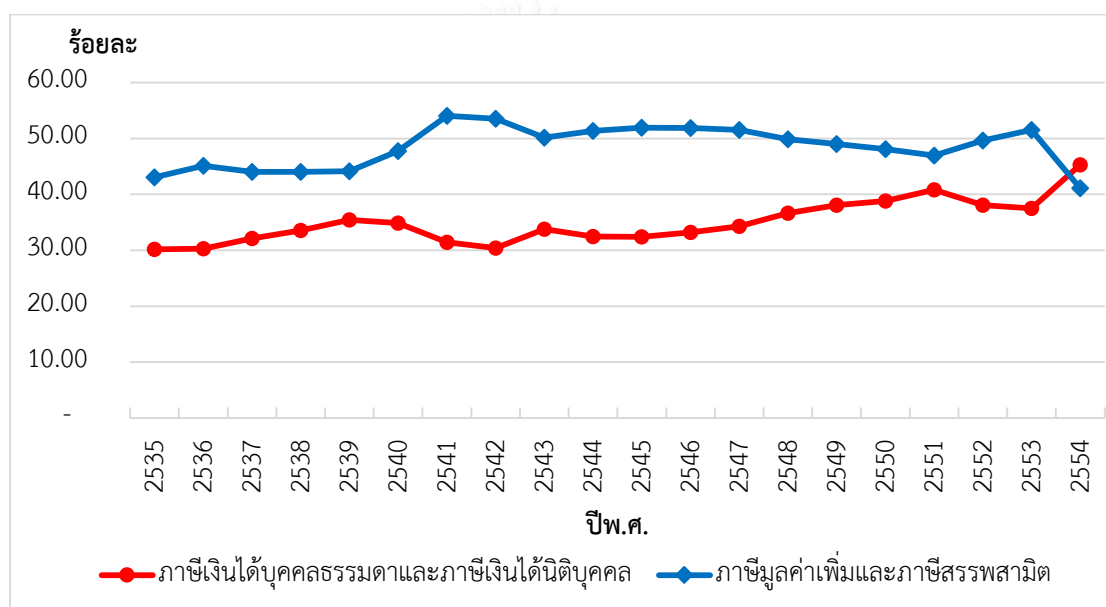
เมื่อพิจารณาเฉพาะกาซีที่เป็นรายได้หลักจากกาซีอากรของรัฐบาล ได้แก่ กาซีมูลค่าเพิ่มและกาซีสรรพสามิตซึ่งเป็นกาซีการบริโภค กาซีเงินได้บุคคลธรรมดาและกาซีเงินได้นิติบุคคลซึ่งเป็นกาซีด้านรายได้ พบว่า รัฐบาลจัดเก็บกาซีมูลค่าเพิ่มได้มากที่สุด และจัดเก็บกาซีเงินได้บุคคลธรรมดาได้น้อยที่สุด และจะเห็นว่าปี 2554 รัฐบาลมีรายได้จากกาซีมูลค่าเพิ่มและกาซีสรรพสามิตลดลง และรายได้จากกาซีเงินได้บุคคลธรรมดาและกาซีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 1.2

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง /คำนวณตามปีปฏิทินโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 1.2 กาซีที่เป็นรายได้หลักจากกาซีอากรของรัฐบาล

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้นิติบุคคล กับภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต ต่อรายได้ทั้งหมดจากการเก็บภาษีอากร ในแง่ของภาระภาษีทางตรงและภาระภาษีทางอ้อม โดยภาษีทางตรง คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้นิติบุคคล และภาระภาษีทางอ้อม คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต พบว่า ที่ผ่านมารัฐบาลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตมากกว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้นิติบุคคล แสดงว่าให้เห็นว่า ภาระภาษีทางตรงต่ำกว่าภาษีทางอ้อม (ยกเว้นปีพ.ศ. 2554 จะเห็นว่าภาระภาษีทางตรงมากกว่าภาระภาษีทางอ้อม) นอกจากนี้ จะเห็นว่าภาระภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกัน หากภาระภาษีทางอ้อมเพิ่มขึ้น ภาระภาษีทางตรงจะลดลง ในทางกลับกัน หากภาระภาษีทางอ้อมลดลง ภาระภาษีทางตรงจะเพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 1.3

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง /คำนวณโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 1.3 สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล กับภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต ต่อรายได้จากภาษีอากร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีการพูดถึงเรื่องการปรับโครงสร้างภาษีอย่างหลากหลาย และที่ผ่านมารัฐบาลก็มีการปรับอัตราภาษีมาแล้วหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซึ่งมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษี และการเพิ่มค่าลดหย่อน แต่ก็ยังมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี และการปรับโครงสร้างภาษีค่อนข้างน้อย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษีบางประเภทต่อความเป็น

ธรรม การกระจายรายได้ และเศรษฐกิจ แต่ยังไม่มีการศึกษาใดพูดถึงโครงสร้างการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมของประเทศไทย

หากวิเคราะห์ตามทฤษฎีความเป็นธรรม พบว่า การเก็บภาษีเพื่อการบริโภค หรือภาษีทางอ้อม ทำให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักผลประโยชน์ (Benefit Principle) กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐในลักษณะเดียวกันต้องจ่ายภาษีในจำนวนที่เท่ากัน และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐมากกว่าจะต้องถูกเก็บภาษีมากกว่า ในขณะที่การเก็บภาษีเงินได้ หรือภาษีทางตรงทำให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการจ่าย (Ability-to-Pay Principle) โดยความเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการจ่ายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) คือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกันควรจ่ายภาษีเท่ากัน และความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) คือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าควรจ่ายภาษีมากกว่า

นอกจากนี้ การเก็บภาษียังส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพด้วย เนื่องจากการเก็บภาษีทำให้เกิดการบิดเบือนแรงจูงใจในการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี ตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีทางตรงจะไปลดแรงจูงใจในการทำงานของผู้เสียภาษี และการเก็บภาษีทางอ้อมจะไปแทรกแซงการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งการเก็บภาษีทั้ง 2 ประเภท ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ (Deadweight Loss)

อีกทั้ง การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจะส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม เนื่องจากทุกคนที่บริโภคสินค้าจะต้องรับภาระภาษีที่เกิดขึ้น ในขณะที่การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้เพียงประเภทย่อยหลังหักลดหย่อนตั้งแต่ 150,000 บาทต่อปีขึ้นไปเท่านั้น และยังกระทบต่อทุกคนไม่เท่ากันเนื่องจากการเก็บภาษีเงินได้ของประเทศไทยเป็นแบบอัตราก้าวหน้า นอกจากนี้การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดายังส่งผลต่อการกระจายรายได้ ทำให้คนในสังคมมีรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้นอีกด้วย เพราะฉะนั้น การที่รัฐบาลปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและทำให้รายรับของรัฐบาลจากภาษีในส่วนนี้ลดลง หากรัฐบาลยังคงต้องการให้รายรับของรัฐบาลเท่าเดิม รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มภาษีอื่นๆ และหากรัฐบาลเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นการลดภาษีทางตรงและเพิ่มภาษีทางอ้อม จะส่งผลกระทบต่อสวัสดิการสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงสร้างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่เหมาะสมของประเทศไทย ที่ทำให้สวัสดิการสังคม (Social Welfare) สูงสุด โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 สร้างแบบจำลอง เพื่อศึกษารูปแบบอัตราภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคม (Social Welfare) ของประเทศไทยสูงสุด

1.2.2 เพื่อศึกษาทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ในแบบจำลอง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 การศึกษานี้เป็นการจำลองสถานการณ์การเก็บภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมภายใต้สวัสดิการสังคมแบบต่างๆ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดภาษีอูตมภาพ (Optimal Tax) และใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (Secondary Data) ปีพ.ศ. 2554 โดยเลือกรูปแบบครัวเรือนแบบพ่อแม่และลูก 1 คน โดยพ่อแม่อยู่ในวัยทำงานและมีรายได้จากการการทำงาน และลูกไม่ได้ทำงาน เป็นตัวแทนของครัวเรือนขนาดมาตรฐาน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 886 ครัวเรือน และใช้แบบจำลองสถิต (Static Model) อีกทั้ง กำหนดให้ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วยภาคครัวเรือนและภาครัฐบาลเท่านั้น

1.3.2 อัตราภาษีที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้แทนภาษีทางตรง และภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตใช้แทนภาษีทางอ้อม

1.3.3 การพิจารณาความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ใช้รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยหลังหักภาษี (Disposable Income) สะท้อนความมีประสิทธิภาพ และใช้ดัชนีไทล์ (Theil index) เป็นตัวแทนของดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำ (Inequality Index) เพื่อสะท้อนความเป็นธรรม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงรูปแบบอัตราภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคม (Social Welfare) ของประเทศไทยสูงสุด ภายใต้สถานการณ์ในแบบจำลอง รวมทั้งทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจปรับอัตราภาษีให้กับหน่วยงานภาครัฐ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมปริทัศน์

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกจะเป็นแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษี เริ่มจากการแบ่งประเภทของภาษี ฐานภาษี โครงสร้างอัตราภาษีแบบต่างๆ แนวคิดและหลักการจัดเก็บเก็บภาษีที่ดี ความเป็นธรรมและควมมีประสิทธิภาพจากการเก็บภาษี รวมทั้งแนวคิดการจัดเก็บภาษีอุดมภาพ (Optimal Taxation) ภายใต้โครงสร้างภาษีที่มีประสิทธิภาพพาเรโต (Pareto Efficient Tax Structure) ในส่วนที่ 2 จะเป็นการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์เกี่ยวกับงานศึกษาเรื่องภาษีของประเทศไทยในอดีต

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษี

2.1.1 ประเภทของภาษี

เมื่อพิจารณาจากลักษณะการรับภาระภาษี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2552) ได้แก่

- **ภาษีทางตรง (Direct Taxes)** คือ ภาษีที่ผู้เสียภาษีเป็นรับภาระภาษีทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ และไม่สามารถผลักภาระภาษีดังกล่าวไปให้ผู้อื่นได้ ตัวอย่างการเก็บภาษีทางตรงในประเทศไทย ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้ปิโตรเลียม
- **ภาษีทางอ้อม (Indirect Taxes)** คือ ภาษีที่ผู้เสียภาษีไม่ได้เป็นผู้รับภาระของภาระไว้ทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ และสามารถที่จะผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้ ตัวอย่างการเก็บภาษีทางอ้อมในประเทศไทย ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต อากรแสตมป์ ภาษีศุลกากร และอากรนำเข้า-ส่งออก

2.1.2 ฐานภาษี⁶

ฐานภาษี คือ สิ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นฐานในการประเมินเก็บภาษีอากรตามอัตราภาษีที่กำหนดไว้ ซึ่งสิ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีอากรจะได้แก่ รายได้ ความมั่งคั่ง มูลค่าของสินค้าหรือบริการ หรือสิ่งอื่นๆ ที่กำหนดขึ้นมา

⁶ สรุปรจากเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- **ฐานภาษีที่เกี่ยวข้องกับรายได้ (Income Base)** โดยทั่วไปรายได้ (Income) สามารถใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี (Ability-to-Pay) ของแต่ละคนได้ดีที่สุด เพราะว่ารายได้ของแต่ละคนนั้นแสดงถึงอำนาจการซื้อในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

ปัจจุบันภาษีที่จัดเก็บจากฐานรายได้นั้นมี 2 ประเภทคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) ซึ่งเก็บจากรายได้ของประชาชนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) ซึ่งเก็บจากกำไรหรือรายได้จากธุรกิจการค้าที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เช่น บริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นต้น

- **ฐานภาษีการบริโภค (Consumption Base)** เป็นการจัดเก็บภาษีจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่างๆ ภาษีสำคัญที่เก็บจากฐานการบริโภค เช่น ภาษีสรรพสามิต (Excise Taxes) ซึ่งเป็นภาษีที่เก็บจากสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่าง (เช่น สุรา ยาสูบ เครื่องดื่ม ปูนซีเมนต์ และน้ำมัน) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Taxes: VAT) ซึ่งเป็นภาษีการขายรูปแบบหนึ่ง และภาษีสินค้าขาเข้า (Import Taxes) ซึ่งเก็บจากสินค้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ

- **ฐานภาษีที่เกี่ยวกับความมั่งคั่ง (Wealth)** เป็นการเก็บภาษีจากรายได้หรือประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินนั้น (Capital-Income) ตัวอย่างเช่น ภาษีที่ดิน ภาษีที่เก็บจากสิ่งปลูกสร้าง ภาษียรถยนต์ ภาษีโรงงาน และภาษีมรดก เป็นต้น

2.1.3 โครงสร้างอัตราภาษี

หากพิจารณาโครงสร้างของอัตราภาษีโดยใช้ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงระหว่างฐานภาษี (Tax Base) กับอัตราภาษี (Tax Rate) ของภาษีแต่ละประเภทที่จัดเก็บ แบ่งได้ 3 ประเภท (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2552) ดังนี้

- **อัตราภาษีแบบก้าวหน้า (Progressive)** อัตราภาษีจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่าฐานภาษีที่เพิ่มขึ้น
- **อัตราภาษีแบบคงที่หรือตามสัดส่วน (Proportional)** อัตราภาษีจะคงที่เมื่อฐานของภาษีขยายใหญ่ขึ้น
- **อัตราภาษีแบบถดถอย (Regressive)** เมื่อฐานภาษีขยายใหญ่ขึ้น อัตราภาษีที่จัดเก็บจะลดลง

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของการเก็บภาษีเงินได้แบบคงที่ และแบบก้าวหน้า

วิธีการจัดเก็บภาษี	ข้อดี	ข้อเสีย
ภาษีแบบคงที่ (Proportional Tax)	ง่ายต่อการบริหารจัดการเก็บภาษี และมีต้นทุนต่ำ เกิดประสิทธิภาพ ลดการหลบ หลีกเลี่ยงภาษี	ลดความเป็นธรรมในการ กระจายรายได้ครั้งใหม่
ภาษีแบบก้าวหน้า (Progressive Tax)	ลดความไม่เสมอภาคหรือ ความเหลื่อมล้ำของรายได้	ลดประสิทธิภาพในการจัดเก็บ ภาษี และการให้ความร่วมมือ ในการเสียภาษี (การหลบหลีกเลี่ยง เพิ่มขึ้น ทำให้รัฐมีค่าใช้จ่ายใน การจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น) และลดความมีประสิทธิภาพ ในทางเศรษฐกิจหรือหลักความ เป็นกลาง ไม่จูงใจให้เกิดการออมและการ ลงทุน (Disincentive Effects)

ที่มา: จิรศักดิ์ รอดจันทร์ (2555)

อัตรากาซี อาจแบ่งออกเป็นอัตรากาซีเฉลี่ย และอัตรากาซีส่วนเพิ่ม (จิรศักดิ์ รอดจันทร์, 2555)

- **อัตรากาซีเฉลี่ย (Average Tax Rate)** เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อัตรากาซีที่เป็นผล (Effective Tax Rate) หมายถึง จำนวนของกาซีที่ต้องเสียเป็นสัดส่วนหรืออัตราร้อยละของเงินได้ (หรือฐานกาซี)

- **อัตรากาซีส่วนเพิ่ม (Marginal Tax Rate)** หมายถึง อัตรากาซีที่ใช้เก็บจากส่วนที่เพิ่มขึ้นของฐานกาซี ตัวอย่างกรณีกาซีเงินได้ อัตรากาซีส่วนเพิ่ม คือ อัตรากาซีที่จัดเก็บจากเงินได้ที่ได้รับเพิ่มขึ้น

2.1.4 แนวคิดและหลักการจัดเก็บกาซีที่ดี

ระบบกาซีที่ดีมีหลักการ 5 ประการ (Stiglitz 2000) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.4.1 ความมีประสิทธิภาพ ระบบภาษีไม่ควรแทรกแซงการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

2.1.4.2 การจัดการง่าย ระบบภาษีควรมีการจัดเก็บที่ง่าย และต้นทุนต่ำ

2.1.4.3 ความยืดหยุ่น หากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนอัตราภาษีควรทำได้ง่าย

2.1.4.4 ความโปร่งใส ระบบภาษีควรมีความโปร่งใส และถูกออกแบบให้ชัดเจนว่าบุคคลใดเป็นผู้รับภาระภาษี

2.1.4.5 ความเป็นธรรม ระบบภาษีควรทำให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างบุคคลผู้เสียภาษี

2.1.5 ความเป็นธรรมและความมีประสิทธิภาพ

2.1.5.1 ความเป็นธรรม แบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 หลักการ คือ

- **หลักผลประโยชน์ (Benefit Principle)** ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐในลักษณะเดียวกันต้องจ่ายภาษีในจำนวนที่เท่ากัน และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐมากกว่าจะต้องถูกเก็บภาษีมากกว่า

- **หลักความสามารถในการจ่าย (Ability-to-Pay Principle)** ความเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการจ่าย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) คือ ผู้ที่ฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกันควรจ่ายภาษีเท่ากัน และความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) คือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าควรจ่ายภาษีมากกว่า

2.1.5.2 ความมีประสิทธิภาพ ในที่นี้จะพูดถึงความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ ซึ่งการเก็บภาษีจะต้องทำให้เกิดการบิดเบือนแรงจูงใจในการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีน้อยที่สุด (The Disincentive Effect) โดยการบิดเบือนของภาษีที่ไปลดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี ถูกเรียกว่า ความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ (Deadweight Loss) (จรัสศักดิ์ รอดจันทร์, 2555)

- **ความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภาษีทางตรง** ตัวอย่างเช่น กรณีที่รัฐบาลจัดเก็บภาษีจากเงินที่ประชาชนได้รับมาจากการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การทำงาน การประกอบอาชีพ หรือการทำธุรกิจที่ก่อให้เกิดเงินได้ ทำให้ผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชนลดลง ส่งผลให้แรงจูงใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชนลดลง และยังทำให้ประชาชนไปประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างอื่นที่ไม่ถูกเก็บภาษีเงินได้หรือถูกเก็บเพียงเล็กน้อย และอาจจะ

ครอบคลุมไปถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นด้วย เช่น การออมและการลงทุน แสดงให้เห็นว่า การเก็บภาษีเงินได้ทำให้เกิดการบิดเบือนแรงจูงใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งถือว่าการก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้รายได้ของรัฐบาลลดลงด้วย

- **ความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภาษีทางอ้อม** ภาษีทางอ้อมสามารถบิดเบือนการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยการไปแทรกแซงการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจเช่นกัน

2.1.6 การจัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า (Optimal Taxation)

โครงสร้างภาษีที่มีประสิทธิภาพพาเรโต (Pareto Efficient Tax Structure) คือ ระบบภาษีอัตราก้าวหน้า (The Optimal Tax System) ที่ทำให้ระดับสวัสดิการสังคม (Social Welfare) สูงสุด โดยขึ้นอยู่กับรูปแบบของฟังก์ชันสวัสดิการสังคม (Stiglitz 2000) ทั้งนี้แนวคิดระบบภาษีอัตราก้าวหน้ามีแนวคิดในการจัดเก็บภาษีจากหลายฐานภาษีเพื่อให้ได้รายได้ที่เพียงพอต่อกิจกรรมของรัฐบาล พิจารณาคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละฐานภาษี (เช่น ความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงาน/การออมต่อราคา เป็นต้น) อีกทั้งยังนำแนวคิดการทำให้ภาระส่วนเกินน้อยที่สุด หรือการทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด เพื่อออกแบบระบบภาษีที่มีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม อีกทั้งสามารถหารรายได้ที่ตั้งเป้าไว้ได้ด้วย (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2551)

รูปแบบของฟังก์ชันสวัสดิการสังคมแบบออกเป็น

- **แบบอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)** จะให้ความสำคัญกับความพอใจของทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมมีรูปแบบดังนี้

$$W = U^1 + U^2$$

- **แบบ Rawlsianism** จะให้ความสำคัญกับคนที่แย่ที่สุดในสังคม ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมมีจึงมีรูปแบบดังนี้

$$W = \text{Min}\{U^1, U^2\}$$

Mankiw, Weinzierl et al. (2009) เพื่อความง่ายต่อการศึกษา โดยทั่วไปจะสมมติให้สมาชิกทุกคนในสังคมมีความชอบเหมือนกัน ทั้งการบริโภค และการพักผ่อน และจากนั้น Social Planner จะต้องทำให้สวัสดิการของผู้บริโภคสูงสุด ภายใต้เงื่อนไข คือ ระบบภาษีที่ถูกกำหนดขึ้นมา

2.2 วรรณกรรมปริทัศน์

2.2.1 การศึกษาโครงสร้างภาษีที่เหมาะสม

สำหรับการศึกษาเรื่องโครงสร้างภาษีที่เหมาะสม (Optimal Taxation) ในต่างประเทศนั้น มีการศึกษามากมายยาวนาน และงานศึกษาของ Ramsey (1927) ซึ่งได้ศึกษาการกำหนดอัตราภาษีแรงงานและภาษีการบริโภคที่เหมาะสม เป็นงานเขียนแรกๆ ที่มีงานเขียนอื่นๆ กล่าวถึงจำนวนมาก จากนั้นก็มีการศึกษาในเรื่องโครงสร้างภาษีที่เหมาะสมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก มีทั้งระบบเศรษฐกิจแบบสถิต (Static) และระบบเศรษฐกิจแบบพลวัต (Dynamic) โดยงานศึกษาที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสถิต (Static) ก็มีทั้งงานที่ศึกษาเฉพาะโครงสร้างภาษีทางอ้อมที่เหมาะสม อย่างเช่นงานของ Atkinson and Stiglitz (1972) และงานของ Deaton (1977) ศึกษาโครงสร้างภาษีการบริโภคที่เหมาะสม หรืองานที่ศึกษาเฉพาะโครงสร้างภาษีเงินได้ที่เหมาะสม อย่างเช่นงานของ Sandmo (1981) ศึกษาเฉพาะภาษีเงินได้ โดยวิเคราะห์กรณีที่มีการหลีกเลี่ยงภาษี และมีฟังก์ชันอุปทานแรงงานหลายแบบ

ส่วนงานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับงานศึกษานี้ ได้แก่ งานศึกษาของ Stern (1976) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาฟังก์ชันอุปทานแรงงาน (Labor Supply Functions) และนำมาใช้ในแบบจำลองโครงสร้างภาษีเงินได้ที่เหมาะสม (Optimum Income Taxation) และหาผลกระทบของการเก็บอัตราภาษีแบบเส้นตรง (Optimum Linear Tax Rate) ภายใต้ความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ) ระหว่างการพักผ่อนและการบริโภคตั้งแต่ 0 ถึง 1 โดยโครงสร้างภาษีเงินได้ที่เหมาะสม (Optimum Income Taxation) คือ อัตราภาษีเงินได้ที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด ซึ่งสวัสดิการสังคมขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์ส่วนบุคคล ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ หนึ่ง แต่ละบุคคลเลือกบริโภคและทำงานที่ทำให้อรรถประโยชน์ของตนเองสูงสุดภายใต้เงื่อนไขฟังก์ชันภาษี และสอง ผลผลิตทั้งหมดที่ใช้บริโภคมาจากแรงงานทั้งหมด

การศึกษาใช้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์แบบฟังก์ชันอรรถประโยชน์แบบ CES (Constant Elasticity of Substitution) และได้กำหนดและคำนวณค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ในแบบจำลอง ผลการศึกษา พบว่า เส้นอุปทานแรงงานมีลักษณะวกกลับ (Backward Sloping) และจากการทดสอบความอ่อนไหวของอัตราภาษีที่เหมาะสม (Optimum Tax Rate) ต่อค่า ϵ พบว่า เมื่อ ϵ เพิ่มขึ้น จาก 0 เป็น 1 อัตราภาษีที่เหมาะสม (Optimum Tax Rate) ลดลง เมื่อค่า ϵ เท่ากับ 0.4 อัตราภาษีเงินได้แบบเส้นตรงที่เหมาะสม คือ ร้อยละ 54 และเมื่อค่า ϵ เท่ากับ 0 อัตราภาษีที่เหมาะสม คือ 100% แสดงให้เห็นว่า ค่า ϵ น้อย ทำให้อัตราภาษีสูง นอกจากนี้ อัตราภาษียังเปลี่ยนไปการให้คุณค่าทางสังคม (Social Value) ซึ่งเป็นพารามิเตอร์ที่อยู่ในฟังก์ชันสวัสดิการสังคม และรายรับของรัฐบาลอีกด้วย สุดท้าย การศึกษานี้เน้นศึกษาโครงสร้างภาษีที่เหมาะสม ซึ่งเหมาะสำหรับงานเชิงประจักษ์

(Empirical) และกรอบแนวคิด (Conceptual) เช่นเดียวกับทฤษฎี ดังนั้น การคำนวณและค่าต่างๆ ในการศึกษานี้ ต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังและช่วยทำให้เข้าใจแบบจำลองได้ดีที่สุดมากกว่าใช้กำหนดนโยบาย

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของ Atkinson and Stiglitz (1976) เป็นการศึกษากรอบแนวคิดการออกแบบโครงสร้างภาษีระหว่างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม โดยพิจารณาโครงสร้างภาษีที่เหมาะสมประเภทต่างๆ เช่น ภาษีสรรพสามิต และภาษีเงินได้ โดยใช้แบบจำลองสถิต (Static Model) รวมทั้งความสัมพันธ์ของโครงสร้างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมกับเป้าหมายด้านประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมตามแนวตั้งและความเป็นธรรมตามแนวนอน

กรอบแนวคิดเบื้องต้นของการศึกษาการเก็บภาษีในรูปแบบต่างๆ คือ ในระบบเศรษฐกิจมีประชากรจำนวนมากและมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ความสามารถ (Endowment) และรสนิยม ซึ่งลักษณะของประชากรจะมีผลต่อฟังก์ชันภาษี หากทราบข้อมูลลักษณะของประชากรทุกคนในระบบเศรษฐกิจจะทำให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด (First Best Solution) แต่ในความเป็นจริงทำได้ยาก การศึกษาจึงใช้วิธีการเลือกลักษณะที่เป็นตัวแทนของประชากร และจากกรอบแนวคิดดังกล่าว ผลการศึกษา พบว่า หากต้องการทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด ตามหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง และความเป็นธรรมในแนวนอน หากประชากรมีรสนิยมและความสามารถแตกต่างกัน ควรเก็บภาษีในอัตราที่ไม่เท่ากัน แต่กรณีฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นแบบอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) การเก็บภาษีทางตรงทำให้เกิดความขัดแย้งกับความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity)

2.2.2 การศึกษาเรื่องภาษีในประเทศไทย

การศึกษาเกี่ยวกับภาษีของประเทศไทยในอดีต ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเก็บภาษีหรือการปรับอัตราภาษี ทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อระดับราคาสินค้าและบริการ รายได้ครัวเรือน การกระจายรายได้ และระบบเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

การศึกษาของ นุชจรีย์ คนตรง (2543) เรื่องผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อระดับราคา หลังจากการประกาศใช้มาตรการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2542 จากร้อยละ 10 เหลือเพียงร้อยละ 7 โดยทำการศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงระดับราคาในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2542 และสมมติให้การผลิตของประเทศไทยเป็นแบบ Leontief Production Function และใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 16 คูณ 16 สาขาการผลิต ณ ราคาผู้ซื้อ ปี พ.ศ. 2538 โดยใช้สมการบริโภาคที่กำหนดในรูปของสมการเดียว (Single Equation) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) รวมทั้งได้ประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระดับราคาสินค้าที่มีต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคที่แท้จริงด้วย

ผลการศึกษาพบว่า การลดภาษีมูลค่าเพิ่มทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการในทุกสาขาการผลิตลดลง แต่ลดลงในระดับที่แตกต่างกัน โดยสาขาที่มีสัดส่วนการส่งออกในปริมาณที่สูง ระดับราคาลดลงน้อย เนื่องจากฐานภาษีมูลค่าเพิ่มแคบลง เช่น สาขาอุตสาหกรรมอาหารระดับราคาลดลงน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.48 สาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอลดลงร้อยละ 1.96 สาขาอุตสาหกรรมยาง เคมี และผลิตภัณฑ์จากน้ำมันลดลงร้อยละ 2.14 และสาขาอุตสาหกรรมการพิมพ์และการพิมพ์โฆษณา ลดลงร้อยละ 2.19 ส่วนกลุ่มสาขาการผลิตที่มีการส่งออกน้อยหรือไม่มีเลย จะทำให้ระดับราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไปมากกว่ากลุ่มที่มีการส่งออกสูง เช่น สาขาการบริการลดลงร้อยละ 1.43 การขนส่งและการสื่อสารลดลงร้อยละ 2.50 สาขาการก่อสร้างลดลงร้อยละ 2.55 และสาขาการค้าลดลงร้อยละ 2.57 ทั้งนี้ งานศึกษายังพบว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจะทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปลดลงร้อยละ 2.19 และการลดลงของระดับราคาทำให้ค่าใช้จ่ายการบริโภคที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.94 ณ ราคาคงที่ ปีพ.ศ. 2537

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาผลของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย โดยพรินดา ศรีสงค์ (2549) ได้ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลด้านรายได้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค จำนวนครัวเรือน และจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ใน 5 ภาค และทั่วราชอาณาจักร เพื่อวิเคราะห์ผลของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยของครัวเรือน 10 กลุ่ม (กลุ่มเดโชล์) 5 ภาค และทั่วราชอาณาจักร โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Socio-Economic Survey: SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 2 ปี คือ ปีพ.ศ. 2545 และพ.ศ. 2547 จากการศึกษา พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยในปีพ.ศ. 2545 และปีพ.ศ. 2547 ประมาณเดือนละ 13,736 บาท และ 14,778 บาท ตามลำดับ โดยรายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่มาจากค่าจ้างและเงินเดือน และสำหรับค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนในปีพ.ศ. 2545 และปีพ.ศ. 2547 ประมาณเดือนละ 10,889 บาท และ 12,297 บาท ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคที่สำคัญ คือ หมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร และหมวดที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน สำหรับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม พบว่า ในปีพ.ศ. 2547 มีการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าปีพ.ศ. 2545 เกือบทุกประเภท ยกเว้น ประเภทที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน

จากการวิเคราะห์ผลของภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยโดยใช้ดัชนีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้เป็นตัววัดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ พบว่า ในปีพ.ศ. 2545 ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ลดลง แสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ในทุกภาคและทั่วราชอาณาจักรมีลักษณะที่ดีขึ้นหรือมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นทั้ง 2 ปี ยกเว้นกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการเท่านั้นที่ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้เพิ่มขึ้น สำหรับในปีพ.ศ. 2547 นั้น การกระจายรายได้ในทุกภาคและทั่วราชอาณาจักรมีลักษณะที่ดีขึ้น และอัตราการเสียภาษีที่แท้จริงในทั้ง 2 ปีนั้น พบว่า กลุ่ม

ครัวเรือน 10 กลุ่ม ในแต่ละภูมิภาคมีอัตราการเสียภาษีที่แท้จริงสูงและต่ำมีทิศทางขึ้นลงสลับกัน และอัตราการเสียภาษีที่แท้จริงเป็นแบบก้าวหน้าเพียงเล็กน้อย

หลังจากนั้น สุมาลี สถิตชัยเจริญ และคณะ (2554) จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้ศึกษาเรื่องผลของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้และเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ผลของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือน 10 กลุ่ม (กลุ่มเดโชล์) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ และใช้ข้อมูลข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปีพ.ศ. 2552 ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 20,903 บาท และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 16,205 บาท และจากการวิเคราะห์ผลของภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยโดยใช้ดัชนีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ ผลการศึกษาออกมาสอดคล้องและใกล้เคียงกับงานของพรินดา ศรีสงค์ (2549) คือ ภายหลังจากรับภาระภาษีมูลค่าเพิ่มทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์จีนี้มีค่าลดลงประมาณ 0.18996 และอัตราการเสียภาษีที่แท้จริงเทียบกับรายจ่ายครัวเรือนเป็นแบบก้าวหน้า จากการศึกษาผลของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อเศรษฐกิจ ทั้งในด้านระดับราคา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกให้แก่รัฐบาล พบว่า การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมีผลต่อระดับราคาในทิศทางเดียวกัน แต่การเปลี่ยนแปลงของภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อระดับราคาเป็นช่วงสั้นๆ แต่ในระยะยาวไม่มีผลต่อระดับราคาอย่างชัดเจน ส่วนการเปลี่ยนแปลงของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีทิศทางตรงข้าม ผ่านการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้า ปริมาณการบริโภคและการนำเข้า

นอกจากนี้ คณะวิจัยยังเสนอให้รัฐบาลสามารถใช้นโยบายขึ้นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐ โดยส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยกว่าผลของรายได้ที่รัฐสามารถจัดเก็บได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่มีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้แก่รัฐมากกว่าภาษีประเภทอื่น อีกทั้งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยมากนัก เนื่องจากสินค้าและบริการที่ผู้มีรายได้น้อยบริโภคส่วนใหญ่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม

นอกจากงานศึกษาเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว ก็ยังมีงานศึกษาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วย ตัวอย่างเช่น งานศึกษาของลักษิกา วรรณจิตจรุญ (2552) ได้ศึกษาโครงสร้างของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย โดยใช้อัตราภาษีเฉลี่ย (Average Tax Rate) และการกระจายรายได้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้และ Lorenz Curve โดยใช้ข้อมูลข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และปีพ.ศ. 2547 ผลการศึกษาในส่วนของการประเมินภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย เมื่อพิจารณาตามกลุ่มรายได้ พบว่า ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีโครงสร้างก้าวหน้า กลุ่มรายได้สูงจะมีภาระภาษีเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มรายได้ต่ำ เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานครและภาคกลาง มีภาระภาษีเฉลี่ยสูงกว่าภาคอื่นๆ และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพมีภาระเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากฐานรายได้ที่นำมาใช้คำนวณภาษีเงินได้

บุคคลธรรมดา นั้น เป็นกลุ่มที่มีฐานรายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินเดือนและค่าจ้าง รองลงมาคือลูกจ้างทั่วไป สำหรับผลการศึกษาด้านการกระจายรายได้ พบว่า การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมเพิ่มมากขึ้น และรายได้ที่เป็นตัวเงินมีความสัมพันธ์กับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทิศทางเดียวกัน

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีงานศึกษาที่น่าสนใจ ของณฐนนท์ เจริญสิทธิ์ (2551) โดยได้สร้างแบบจำลองเพื่อหาลักษณะโครงสร้างอัตราภาษีที่เหมาะสม ได้แก่ อัตราภาษีการบริโภค (Consumption Tax) อัตราภาษีแรงงาน (Labor Income Tax) และอัตราภาษีการออม (Capital Income Tax) ในกรณีที่รัฐบาลต้องการให้เกิดการจัดสรรในระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้จ่ายในสินค้าสาธารณะในขนาดที่เหมาะสม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่บุคคลมีความแตกต่างทางอายุอยู่ร่วมกัน (Overlapping Generations) และจากการศึกษา พบว่า เมื่อภาครัฐมีการใช้จ่ายในสินค้าสาธารณะในระดับที่เหมาะสมแล้ว เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐจำเป็นต้องใช้โครงสร้างอัตราภาษีการบริโภคและอัตราภาษีแรงงานในขนาดที่เท่ากันในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ ถ้าภาครัฐเลือกใช้การเก็บภาษี (ให้การอุดหนุน) ในการบริโภคแล้ว ภาครัฐจะต้องให้เงินอุดหนุน (การเก็บภาษี) ในการขายแรงงานแทน แต่เมื่อภาครัฐมีการใช้จ่ายในสินค้าสาธารณะมากหรือน้อยไปจากระดับที่เหมาะสม การกำหนดโครงสร้างอัตราภาษีก็จะแตกต่างกันไป โดยขนาดของอัตราภาษีการบริโภคและอัตราภาษีแรงงานในกรณีนี้จะต้องไม่เท่ากัน ซึ่งขนาดของความแตกต่างระหว่างอัตราภาษีการบริโภคและภาษีแรงงานนี้จะขึ้นกับขนาดของความแตกต่างของระดับการใช้จ่ายในสินค้าสาธารณะไปจากระดับที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังพบว่า การกำหนดอัตราภาษีการบริโภคและอัตราภาษีแรงงานยังส่งผลต่อการกำหนดอัตราภาษีการออมด้วย หากภาครัฐใช้อัตราภาษีการบริโภคและอัตราภาษีแรงงานแตกต่างกันไปตามกลุ่มอายุแล้ว ภาษีการออมของบุคคลจะไม่เท่ากับศูนย์ แม้ว่าการใช้จ่ายสินค้าสาธารณะจะอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่ก็ตาม โดยขนาดของภาษีการอมนี้อาจจะขึ้นกับขนาดของความแตกต่างไปตามอายุของอัตราภาษีการบริโภค แต่หากกำหนดอัตราภาษีทั้งสองเหมือนกันในทุกกลุ่มอายุ อัตราภาษีการออมจะเท่ากับศูนย์เมื่อภาครัฐใช้จ่ายสินค้าสาธารณะในระดับที่เหมาะสมเท่านั้น

จากการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นว่า การศึกษาเรื่องภาษีในต่างประเทศ มีงานศึกษาจำนวนมาก และหลากหลาย โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องโครงสร้างภาษีที่เหมาะสม ในขณะที่งานศึกษาที่ผ่านมาในอดีตของประเทศไทย ยังไม่มีงานใดศึกษาเรื่องเกี่ยวกับภาษีที่เหมาะสม (The Optimal Tax) ของประเทศไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทิศทางในการกำหนดโครงสร้างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่เหมาะสม โดยการศึกษา นี้ จะใช้การจำลองสถานการณ์การเก็บภาษีทางตรง (ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา) และภาษีทางอ้อม (ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต) ภายใต้สวัสดิการสังคมแบบต่างๆ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดภาษีอ้อมตามภาพ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 กรอบแนวคิด

การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดของ Atkinson and Stiglitz (1976) และ Honma (1991) โดยแบบจำลองกำหนดให้ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วย ภาคครัวเรือนและภาครัฐบาล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภาคครัวเรือน (Household)

ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของครัวเรือน ถูกกำหนดโดยระดับการบริโภคและการพักผ่อนดังสมการที่ (1)

$$U^i = U^i(C^i, 1 - L^i) \quad (1)$$

กำหนดให้ ครัวเรือนที่ i ใดๆ มีรายได้จาก 2 แหล่ง คือ รายได้จากการทำงาน (Labor Income) ซึ่งเท่ากับ $w^i L^i$ และรายได้จากแหล่งอื่นๆ คือ g^i โดยรัฐบาลกำหนดรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี คือ a และจะจัดเก็บภาษีเฉพาะรายได้จากแรงงาน (Proportional Income Tax) เท่านั้น แสดงว่า หากครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่ารายได้ขั้นต่ำจะต้องเสียภาษีรายได้ และครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่ารายได้ขั้นต่ำจะต้องเสียภาษีรายได้ในส่วนที่เกินจากรายได้ขั้นต่ำ ดังสมการที่ (2)

$$T_w^i = t_w(w^i L^i - a) \quad (2)$$

โดยที่ T_w^i คือ รายรับจากการจัดเก็บภาษีรายได้จากแรงงานของครัวเรือน i

t_w คือ อัตราภาษีเงินได้

w^i คือ อัตราค่าจ้างแรงงานต่อชั่วโมง

L^i คือ จำนวนชั่วโมงการทำงานของครัวเรือน i

a คือ รายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี

อีกทั้งรัฐบาลยังจัดเก็บภาษีการบริโภค ทำให้ครัวเรือนต้องเสียภาษีการบริโภคนดังสมการที่ (3)

$$T_c^i = t_c p C^i \quad (3)$$

โดยที่ T_c^i คือ รายรับจากการจัดเก็บภาษีการบริโภคของครัวเรือน i

t_c คือ อัตราภาษีการบริโภค

p คือ ระดับราคาสินค้า

C^i คือ ระดับการบริโภคสินค้าของครัวเรือน i

เพราะฉะนั้น ครัวเรือนจะมีรายจ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับรายได้หลังหักภาษี เพื่อ
อรรถประโยชน์สูงสุดของครัวเรือน ดังสมการที่ (4)

$$(1+t_c)pC^i = \begin{cases} (1-t_w)w^iL^i + t_w a + g^i & , wL^i > a \\ w^iL^i + g^i & , wL^i \leq a \end{cases} \quad (4)$$

พฤติกรรมของครัวเรือน คือ เลือกระดับการบริโภคและการทำงานที่ทำให้ได้รับ
อรรถประโยชน์สูงสุด ภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภค
ของครัวเรือนจะต้องเท่ากับรายได้หลังหักภาษี

$$\text{Max}_{C,L} U^i = U^i(C^i, (1-L^i))$$

$$\text{subject to } (1+t_c)pC^i = \begin{cases} (1-t_w)w^iL^i + t_w a + g^i & , wL^i > a \\ w^iL^i + g^i & , wL^i \leq a \end{cases}$$

จากพฤติกรรมของครัวเรือน จะทำให้ได้สมการอุปสงค์ของการบริโภค และสมการอุปทาน
ของแรงงาน ซึ่งถูกกำหนดโดย w^i, p และตัวแปรนโยบายด้านภาษี t_w, a, t_c ดังสมการที่ (5) และ
สมการที่ (6)

$$C^i = C^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \quad (5)$$

$$L^i = L^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \quad (6)$$

จากนั้น นำสมการที่ (5) และสมการที่ (6) ไปแทนในฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของครัวเรือน คือ
สมการที่ (4) จะได้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Utility Function) ดังสมการที่ (7)

$$V^i = V^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \quad (7)$$

ภาครัฐบาล (Government)

รายรับรวมของรัฐบาลมาจากการจัดเก็บภาษีรายได้และภาษีการบริโภคจากครัวเรือนทั้งหมด
ดังสมการที่ (8)

$$R = \sum_{i=1}^H t_w (w^i L^i - a) + \sum_{i=1}^H t_c p C^i \quad (8)$$

รัฐบาลทราบว่า ตัวแปรนโยบายส่งผลต่ออุปสงค์ของการบริโภค และอุปทานของแรงงาน
ดังนั้น สมการรายรับรวมของรัฐบาลจะถูกกำหนดโดย w^i, p และตัวแปรนโยบายด้านภาษี t_w, a, t_c

$$R = \sum_{i=1}^H t_w [w^i L^i(w^i, p; t_w, a, t_c) - a] + \sum_{i=1}^H t_c p C^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \quad (9)$$

หน้าที่ของรัฐบาล คือ กำหนด “สัดส่วนระหว่างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่เหมาะสม” ผ่านการกำหนด t_w, a, t_c เพื่อให้ระดับสวัสดิการสังคม (Social Welfare) สูงสุด ภายใต้การประเมินคุณค่าใดๆ โดยกำหนดให้รายรับของรัฐบาลคงที่ เท่ากับ $\bar{R}$ ซึ่งมี t_w, a, t_c จำนวนมากมายที่ทำให้รายรับของรัฐบาลคงที่ ($\bar{R}$)

พฤติกรรมของรัฐบาล คือ กำหนดอัตราภาษีเพื่อให้สวัสดิการสังคมสูงสุด ภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) คือ รายรับของรัฐบาลคงที่ ($\bar{R}$) โดยฟังก์ชันสวัสดิการสังคม (Social Welfare Function) ขึ้นอยู่กับฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Utility Function) ของครัวเรือน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Max} W &= W[V^i(w^i, p; t_w, a, t_c)] \\ \text{Subject to } \bar{R} &= \sum_{i=1}^H t_w [w^i L^i(w^i, p; t_w, a, t_c) - a] + \sum_{i=1}^H t_c p C^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \end{aligned}$$

สมมติ ฟังก์ชันสวัสดิการสังคม คือ

$$W = \begin{cases} \sum_{i=1}^H \frac{1}{\gamma} (V^i)^\gamma & , \gamma \neq 0 \\ \sum_{i=1}^H \ln(V^i) & , \gamma = 0 \end{cases} \quad (10)$$

โดยที่ γ คือ พารามิเตอร์ แสดงการประเมินคุณค่า

ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมในสมการที่ (10) จะมี γ เป็นตัวกำหนดฟังก์ชันสวัสดิการสังคมแบบต่างๆ เช่น กรณี $\gamma = 1$ ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นแบบอรรถประโยชน์นิยม คือ ให้ความสำคัญกับความพอใจของทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน และหาก γ ยิ่งน้อยลงเรื่อยๆ จนใกล้ค่าลบอนินฟินิตี้ แสดงว่ายิ่งให้น้ำหนักกับครัวเรือนที่แย่ที่สุด

ดังนั้น รัฐบาลสามารถเลือก t_w, a, t_c ที่ทำให้ระดับสวัสดิการสังคมสูงสุดภายใต้ γ ใดๆ

$$R(\gamma) = \frac{t_w(\gamma) \sum_{i=1}^H [w^i L^i(w^i, p; t_w(\gamma), a(\gamma), t_c(\gamma)) - a(\gamma)]}{t_c(\gamma) \sum_{i=1}^H p C^i(w^i, p; t_w(\gamma), a(\gamma), t_c(\gamma))} \quad (11)$$

หรือ สัดส่วนของภาษีทางตรง ($D(\gamma)$)

$$D(\gamma) = \frac{t_w(\gamma) \sum_{i=1}^H [w^i L^i(w^i, p; t_w(\gamma), a(\gamma), t_c(\gamma)) - a(\gamma)]}{T} \quad (12)$$

หรือ

$$D(\gamma) = \frac{R(\gamma)}{R(\gamma) + 1} \quad (13)$$

3.2 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) โดยใช้โปรแกรม MATLAB R2013a ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

3.2.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการประเมินสถานการณ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) และความเป็นธรรม (Equity) ของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยใช้รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยหลังหักภาษี (Disposable Income) สะท้อนความมีประสิทธิภาพ และใช้ค่าดัชนีไทล์ (Theil index) เป็นตัวแทนของดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำ (Inequality Index) เพื่อสะท้อนความเป็นธรรม

ข้อสมมติของงานศึกษาเกี่ยวกับภาษีอุดหนุน (Optimal Taxation) คือ กำหนดให้บุคคลมีลักษณะความชอบเหมือนกัน จึงกำหนดให้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของแต่ละคนเหมือนกัน แต่ความสามารถในการทำงานต่างกัน ทำให้ค่าจ้างที่ได้รับต่างกัน และเงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) ของแต่ละคนจึงต่างกัน

การศึกษานี้เลือกใช้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์แบบ CES (Constant Elasticity of Substitution) เช่นเดียวกับงานศึกษาเกี่ยวกับภาษีของต่างประเทศหลายๆ งาน เช่น Stern (1976) และ Zabalza (1980 อ้างถึงใน Zabalza, 1983) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของฟังก์ชันอรรถประโยชน์แบบ CES เพื่อใช้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับของอรรถประโยชน์

ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของแต่ละครัวเรือนขึ้นอยู่กับ การบริโภค (C^i) และการพักผ่อน ($1-L^i$)

$$U^i(C^i, L^i) = [\alpha(C^i)^{-\rho^i} + (1-\alpha)(1-L^i)^{-\rho^i}]^{-\frac{1}{\rho^i}}, \quad 0 < \alpha < 1 \text{ และ } \rho > -1 \quad (14)$$

เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ครัวเรือนมีรายได้จากการทำงาน ($w^i L^i$) เพียงแหล่งเดียว และเงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะต้องเท่ากับรายได้หลังหักภาษีจึงจะทำให้ครัวเรือนได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด

$$(1+t_c)pC^i = \begin{cases} (1-t_w)w^i L^i + t_w a, & w^i L^i > a \\ w^i L^i, & w^i L^i \leq a \end{cases} \quad (15)$$

โดยที่ α คือ พารามิเตอร์แสดงน้ำหนักที่ให้ต่อการบริโภคและการพักผ่อน

a คือ รายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี

ρ คือ พารามิเตอร์ที่กำหนดความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างการทำงานและการพักผ่อน (The Elasticity of Substitution: ε^i)

$$\varepsilon^i = \frac{1}{1 + \rho^i}$$

ถ้า $\rho = -1$ ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในสมการที่ (14) จะเป็นเส้นตรง (Linear Utility Function) เส้นความพอใจเท่ากันจะมีลักษณะเป็นเส้นตรง (Linear Indifference Curve) และความยืดหยุ่นของการทดแทนกันเป็นค่าอนันต์ (Infinity) นั่นแสดงว่า การบริโภคและการพักผ่อนทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์

ถ้า $\rho = 0$ ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ในสมการที่ (14) จะเป็น Cobb-Douglas และความยืดหยุ่นของการทดแทนกันมีค่าเท่ากับ 1

ถ้า $\rho > 0$ มากขึ้นเรื่อยๆ ความยืดหยุ่นของการทดแทนกันจะมีค่าน้อยลงเรื่อยๆ

ε^i มีค่าน้อย แสดงว่า ความยืดหยุ่นของการทดแทนกันน้อย นั่นคือ แม้ว่าค่าจ้างจะเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่การทำงานและพักผ่อนเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย

ε^i มีค่ามาก แสดงว่า ความยืดหยุ่นของการทดแทนกันมาก นั่นคือ ค่าจ้างเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่การทำงานและพักผ่อนจะเปลี่ยนแปลงไปมาก

ครัวเรือน เลือกระดับการบริโภคและการทำงานเพื่อให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะต้องเท่ากับรายได้หลังหักภาษี

$$\text{Max}_{C,L} U^i = [\alpha(C^i)^{-\rho^i} + (1-\alpha)(1-L^i)^{-\rho^i}]^{\frac{1}{\rho^i}}$$

$$\text{subject to } (1+t_c)pC^i = \begin{cases} (1-t_w)w^iL^i + t_w a, & w^iL^i > a \\ w^iL^i, & w^iL^i \leq a \end{cases}$$

กรณีที่หนึ่ง รายได้จากการทำงานมากกว่ารายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี

$$(w^iL^i > a)$$

แก้สมการได้โดยใช้วิธี Lagrangian Multiplier

$$Z = [\alpha(C^i)^{-\rho^i} + (1-\alpha)(1-L^i)^{-\rho^i}]^{\frac{1}{\rho^i}} + \lambda[(1-t_w)w^iL^i + t_w a - (1+t_c)pC^i] \quad (16)$$

$$\frac{\partial Z}{\partial C^i}; -\frac{1}{\rho^i} [\alpha(C^i)^{-\rho^i} + (1-\alpha)(1-L^i)^{-\rho^i}]^{\frac{1}{\rho^i}-1} [-\rho^i \alpha(C^i)^{-\rho^i-1}] = \lambda[(1+t_c)p] \quad (17)$$

$$\frac{\partial Z}{\partial L^i}; -\frac{1}{\rho^i} \left[\alpha (C^i)^{-\rho^i} + (1-\alpha)(1-L^i)^{-\rho^i} \right]^{\frac{1}{\rho^i-1}} \left[-\rho^i (1-\alpha)(1-L^i)^{-\rho^i-1} \right] = \lambda [(1-t_w)w^i] \quad (18)$$

$$\frac{\partial Z}{\partial \lambda}; (1+t_c)pC^i = (1-t_w)w^iL^i + t_w a \quad (19)$$

นำสมการ (17)/(18) จะได้สัดส่วนระหว่างการบริโภคและการพักผ่อน คือ

$$\frac{(C^i)}{(1-L^i)} = \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \left(\frac{(1-t_w)w^i}{(1+t_c)p} \right) \right]^{\varepsilon^i} \quad (18)$$

จากนั้น นำไปแทนในสมการ (14) จะได้สมการอุปสงค์ของการบริโภค (Demand Function) และอุปทานของแรงงาน (Labor Supply Function)

$$C^i(w^i, p; t_w, t_c, a, g^i) = \frac{\left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{(1-t_w)w^i}{(1+t_c)p} \right]^{\varepsilon^i} [(1-t_w)w^i + t_w a]}{(1+t_c)p \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{(1-t_w)w^i}{(1+t_c)p} \right]^{\varepsilon^i} + (1-t_w)w^i} \quad (19)$$

$$L^i(w^i, p; t_w, t_c, a, g^i) = \frac{(1+t_c)p \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{(1-t_w)w^i}{(1+t_c)p} \right]^{\varepsilon^i} - t_w a}{(1+t_c)p \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{(1-t_w)w^i}{(1+t_c)p} \right]^{\varepsilon^i} + (1-t_w)w^i} \quad (20)$$

กรณีที่สอง รายได้จากการทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับรายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี ($w^iL^i \leq a$)

ใช้วิธีการเดียวกับกรณีที่หนึ่ง จะได้สัดส่วนระหว่างการบริโภคและการพักผ่อน คือ

$$\frac{(C^i)}{(1-L^i)} = \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \left(\frac{w^i}{(1+t_c)p} \right) \right]^{\varepsilon^i} \quad (21)$$

และจะได้สมการอุปสงค์ของการบริโภค (Demand Function) และอุปทานของแรงงาน (Labor Supply Function)

$$C^i(w^i, p; t_c, a, g^i) = \frac{\left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{w^i}{(1+t_c)p} \right]^{\varepsilon^i} w^i}{(1+t_c)p \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{w^i}{(1+t_c)p} \right]^{\varepsilon^i} + w^i} \quad (22)$$

$$L^i(w^i, p; t_c, a, g^i) = \frac{(1+t_c)p \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{w^i}{(1+t_c)p} \right]^{e^i}}{(1+t_c)p \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \frac{w^i}{(1+t_c)p} \right]^{e^i} + w^i} \quad (23)$$

นำสมการอุปสงค์ของการบริโภค (Demand Function) และอุปทานของแรงงาน (Labor Supply Function) กลับไปแทนในสมการ (14) จะได้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Utility Function) ดังนี้

$$V^i = V^i(C^i(w^i, p; t_w, t_c, \alpha, g^i), (1 - L^i(w^i, p; t_w, t_c, \alpha, g^i)))$$

หรือ

$$V^i = V^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \quad (24)$$

หลังจากได้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Utility Function) แล้ว นำมาแทนค่าลงในฟังก์ชันสวัสดิการสังคม จากนั้น คำนวณหาอัตราภาษีเงินได้และอัตราภาษีการบริโภคที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด โดยกำหนดให้รายรับของรัฐบาลคงที่เท่ากับ $\bar{R}$ (ภายใต้ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมแบบหนึ่ง จะมีค่าได้ t_w, t_c ได้หลายคู่ แต่จะมีเพียงคู่เดียวที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุดก็คือ t_w^*, t_c^*)

ฟังก์ชันสวัสดิการสังคม คือ

$$W = \begin{cases} \sum_i^H \frac{1}{\gamma} (V^i)^\gamma & , \gamma \neq 0 \\ \sum_i^H \ln(V^i) & , \gamma = 0 \end{cases} \quad (25)$$

เงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) คือ

$$\bar{R} = \sum_{i=1}^H t_w [w^i L^i(w^i, p; t_w, a, t_c) - a] + \sum_{i=1}^H t_c p C^i(w^i, p; t_w, a, t_c) \quad (26)$$

จากนั้น ลองเปลี่ยนฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นรูปแบบต่างๆ ผ่านการกำหนดพารามิเตอร์ γ และเพื่อหาสัดส่วนภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด (t_w^*, t_c^*) ไปเรื่อยๆ

3.2.2 ขั้นตอนการศึกษา และการกำหนดค่าพารามิเตอร์

เนื่องจากการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ซึ่งต้องมีการกำหนดค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลอง ได้แก่ ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ^i) ราคาสินค้า (p) น้ำหนักที่ให้ต่อการบริโภคและการพักผ่อน (α) รายได้ขั้นต่ำที่

ได้รับการยกเว้นภาษี (a) และรายรับภาษีรวมของรัฐบาล ($\bar{R}$) ซึ่งมีสมมติฐานและวิธีการคำนวณดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดค่าพารามิเตอร์

- ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ε^i) และ ρ

จากสมการสัดส่วนระหว่างการบริโภคและการพักผ่อนสมการที่ (18) และสมการที่ (21) ใช้วิธีการ take log เข้าไปในสมการสัดส่วนระหว่างการบริโภคและการพักผ่อน จะได้ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ε^i) โดยแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง $w^i L^i > a$ จะได้ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ε^i) คือ

$$\varepsilon^i = \frac{\log \frac{(C^i)}{(1-L^i)}}{\log \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \left(\frac{(1-t_w)w^i}{(1+t_c)p} \right) \right]} \quad (27)$$

กรณีที่สอง $w^i L^i \leq a$ จะได้ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ε^i) คือ

$$\varepsilon^i = \frac{\log \frac{(C^i)}{(1-L^i)}}{\log \left[\left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \left(\frac{w^i}{(1+t_c)p} \right) \right]} \quad (28)$$

จากนั้นแทนค่า α, p, C^i, L^i, t_c และ t_w ในสมการอุปสงค์ของการบริโภค (Demand Function) และอุปทานของแรงงาน (Labor Supply Function) เพื่อหาความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (The Elasticity of Substitution: ε^i) และค่า ρ^i โดยการคำนวณ และกำหนดค่าตัวแปร และพารามิเตอร์ต่างๆ แสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การกำหนดค่าตัวแปร และพารามิเตอร์

ลำดับที่	ตัวแปรและพารามิเตอร์	วิธีการคำนวณหรือกำหนดค่าตัวแปร และพารามิเตอร์
1	ราคาสินค้า (p)	กำหนดให้ $p = 1$
2	น้ำหนักที่ให้ต่อการบริโภคและการพักผ่อน	กำหนดให้ $\alpha = 0.9944$ (จากการศึกษาของ Stern (1976))
3	ระดับการทำงาน (L^i)	ข้อมูลจาก SES
4	ค่าจ้าง (w^i)	ข้อมูลจาก SES
5	รายได้ครัวเรือนจากการทำงาน ($w^i L^i$)	ข้อมูลจาก SES

ลำดับ ที่	ตัวแปรและพารามิเตอร์	วิธีการคำนวณหรือกำหนดค่าตัวแปร และพารามิเตอร์
6	ระดับการบริโภค (C^i)	ข้อมูลจาก SES
7	รายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a)	คำนวณจากข้อมูลรายจ่ายภาษี / ค่าธรรมเนียม / ค่าปรับ และรายได้จากการทำงานใน SES โดยสมมติให้สมการภาษีเป็นเส้นตรง ดังนี้ $T_w = t_w(w^i L^i - a)$ และจากการคำนวณโดยใช้โปรแกรม SPSS ได้สมการภาษีดังนี้ $T_w = -4,726.0966 + 0.0202(w^i L^i)$ ซึ่งได้ค่า $a = 233,965.17$ บาท
8	อัตราภาษีเงินได้ (t_w)	คำนวณโดย อัตราภาษีเงินได้ (t_w) = ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา/รายได้ประชาชาติ รายได้ประชาชานำมาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544-2553 และปรับข้อมูลด้านภาษีเป็นปีปฏิทิน
9	อัตราภาษีการบริโภค (t_c)	คำนวณโดย อัตราภาษีการบริโภค (t_c) = ภาษีการบริโภค/รายจ่ายเพื่อการบริโภคหลังหักภาษีการบริโภค รายจ่ายเพื่อการบริโภคหลังหักภาษีการบริโภค คำนวณจากรายจ่ายเพื่อการบริโภค จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หักด้วยภาษีการบริโภค (ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต) จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544-2553 และปรับข้อมูลด้านภาษีเป็นปีปฏิทิน

จากการคำนวณอัตราภาษีเงินได้ และอัตราภาษีการบริโภค โดยหาค่าเฉลี่ยเป็นระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544-2553 พบว่า อัตราภาษีเงินได้ หากคำนวณรวมภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลจะอยู่ที่ร้อยละ 8.42 โดยเป็นอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงร้อยละ 2.84 และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลถึงร้อยละ 5.58 ส่วนอัตราภาษีการบริโภค หากคำนวณ

รวมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตจะอยู่ที่ร้อยละ 15.12 โดยคิดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 8.62 และอัตราภาษีสรรพสามิต ร้อยละ 6.50 ดังตารางที่ 3.2 ซึ่งในงานศึกษาี้ ผู้วิจัยจะใช้อัตราภาษีเงินได้ ร้อยละ 2.84 และอัตราภาษีการบริโภค ร้อยละ 15.12

ตารางที่ 3.2 ผลการคำนวณค่าเฉลี่ยอัตราภาษีประเภทต่างๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 – 2553

รายการ	(หน่วย: ล้านบาท)
รายได้ประชาชาติ	5,642,528.60
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	160,661.25
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	323,762.57
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล	484,423.82
รายจ่ายเพื่อการบริโภค	4,311,775.00
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	377,535.68
ภาษีสรรพสามิต	279,080.91
ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต	656,616.58
อัตราภาษีเทียบกับรายได้ประชาชาติ	(หน่วย: ร้อยละ)
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	2.84
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	5.58
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล	8.42
อัตราภาษีเทียบกับรายจ่ายเพื่อการบริโภค	(หน่วย: ร้อยละ)
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	8.62
ภาษีสรรพสามิต	6.50
ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต	15.12

ที่มา: ข้อมูลภาษีจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และสถิติจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ /คำนวณโดยผู้วิจัย

จากนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มครัวเรือนตามชั้นรายได้ออกเป็น 10 กลุ่ม เช่นเดียวกับรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยเปรียบเทียบลักษณะการกระจายของครัวเรือน ตามงานศึกษาของ ธนานนท์ บัวทอง (2555) ซึ่งเปรียบเทียบข้อมูล SES ปี 2533 และ ปี2552 พบว่า รูปแบบการอยู่อาศัยของครัวเรือนเป็นแบบพอ

แม่ลูกมีมากที่สุด และจากข้อมูล SES ปี 2554 ที่ใช้ในการศึกษานี้ ก็พบว่าลักษณะการกระจายของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นแบบพ่อแม่ลูกเช่นกัน ดังนั้น การศึกษานี้จึงเลือกรูปแบบครัวเรือนแบบพ่อแม่และลูก 1 คน โดยพ่อแม่อยู่ในวัยทำงานและมีรายได้จากการการทำงาน และลูกไม่ได้ทำงาน เป็นตัวแทนของครัวเรือนขนาดมาตรฐาน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 886 ครัวเรือน และปรับชั้นรายได้ให้มีลักษณะการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 จำนวนครัวเรือน รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ย และรายจ่ายเฉลี่ยในแต่ละชั้นรายได้

ครัวเรือน i ชั้นรายได้ (บาทต่อเดือน)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ต่ำกว่า 7,501	ต่ำกว่า 7,501	7,501- 10,000	10,001- 12,500	12,501- 15,000	15,001- 20,000	20,001- 30,000	30,001- 50,000	50,001- 75,000	75,001- 100,000	มากกว่า 100,000
จำนวน (ร้อยละ)	26 (2.93)	47 (5.30)	113 (12.75)	106 (11.96)	141 (15.91)	177 (19.98)	137 (15.46)	75 (8.47)	40 (4.51)	24 (2.71)
รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ย ของครัวเรือน	6,338.62	9,161.40	11,229.97	13,741.00	17,194.53	24,321.90	37,878.49	46,204.02	86,606.13	129,509.58
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ของครัวเรือน	8,116.77	9,242.51	10,689.95	12,741.79	14,890.67	21,103.51	30,531.74	34,451.20	53,915.85	72,545.38

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ/ คำนวณโดยผู้วิจัย

จากนั้น ผู้วิจัยได้นำค่าพหามิตเตอร์ต่างๆ มาคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ^i) และค่า ρ^i โดยใช้อัตราภาษีเงินได้ คือ ร้อยละ 2.84 และอัตราภาษีการบริโภค คือ ร้อยละ 15.12 แทนลงในสมการที่ (27) และสมการที่ (28) และได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 3.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ^i) ของลำดับชั้นครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้น จะมีความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างการบริโภคและการพักผ่อนเพิ่มขึ้น หมายความว่า เมื่อค่าจ้างเปลี่ยนแปลงไป ครัวเรือนที่มีรายได้มากจะเปลี่ยนแปลงการทำงาน การพักผ่อน และการบริโภคมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

ตารางที่ 3.4 ผลการคำนวณค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ε^i) และค่า ρ^i

ลำดับชั้น ครัวเรือน	ช่วงรายได้ต่อ เดือน	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ต่อปี (C^i)	ชั่วโมงทำงาน ต่อปี (L^i)	ค่าจ้างเฉลี่ยต่อ ชั่วโมง (w^i)	ε^i	ρ^i
class 1	ต่ำกว่า 7,501	97,401.23	3920.77	15.01	0.3875	1.5807
class 2	7,501-10,000	110,910.13	4469.62	20.99	0.4024	1.4851
class 3	10,001-12,500	128,279.36	4520.18	25.17	0.4126	1.4237
class 4	12,501-15,000	152,901.51	4615.81	30.75	0.4263	1.3459
class 5	15,001-20,000	178,688.00	5147.15	34.73	0.4544	1.2009
class 6	20,001-30,000	253,242.10	4901.69	51.11	0.4679	1.1373
class 7	30,001-50,000	366,380.85	4597.58	87.48	0.4723	1.1173
class 8	50,001-75,000	413,414.35	4461.87	157.66	0.4723	1.1174
class 9	75,001-100,000	646,990.20	4036.80	234.18	0.4701	1.1271
class 10	มากกว่า 100,000	870,544.50	4166.00	337.23	0.4843	1.0650

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ/ คำนวณโดยผู้วิจัย

- รายรับของรัฐบาล ($\bar{R}$) คำนวณจากสมการ

$$\bar{R} = \sum_{i=1}^H n^i \cdot t_w [(w^i L^i) - a] + \sum_{i=1}^H n^i \cdot (t_c p C^i)$$

โดย n^i คือ จำนวนครัวเรือนในชั้นรายได้ i

โดยใช้อัตราภาษีเงินได้ คือ ร้อยละ 2.84 อัตราภาษีการบริโภค คือ ร้อยละ 15.12 และใช้ข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีจากข้อมูล SES ซึ่งได้รายรับของรัฐบาล $\bar{R} = 37,508,761.10$ บาทต่อปี

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดฟังก์ชันสวัสดิการสังคม และหาอัตราภาษีเงินได้และอัตราภาษีการบริโภค (t_w^*, t_c^*) ที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด

หลังจากได้ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Utility Function) แล้ว นำมาแทนค่าลงในฟังก์ชันสวัสดิการสังคม และเนื่องจากแต่ละกลุ่มใน 10 กลุ่มตามชั้นรายได้มีจำนวนประชากรไม่เท่ากัน ดังนั้น การคำนวณจะใส่จำนวนครัวเรือนในแต่ละกลุ่มตามชั้นรายได้ด้วย จากนั้นหาอัตราภาษีเงินได้และอัตราภาษีการบริโภค ที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด โดยกำหนดให้รายรับของ

รัฐบาลคงที่เท่ากับ $\bar{R}$ (ภายใต้ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมแบบหนึ่ง จะมีค่าได้ t_w, t_c ได้หลายคู่ แต่จะมีเพียงคู่เดียวที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุดก็คือ t_w^*, t_c^*)

ฟังก์ชันสวัสดิการสังคม คือ

$$W = \begin{cases} \sum_i^H n^i \cdot \left[\frac{1}{\gamma} (V^i)^\gamma \right] & , \gamma \neq 0 \\ \sum_i^H n^i \cdot [\ln(V^i)] & , \gamma = 0 \end{cases}$$

เงื่อนไขงบประมาณ (Budget Constraint) คือ

$$\bar{R} = \sum_{i=1}^H n^i \cdot [t_w (w^i L^i (w^i, p; t_w, a, t_c) - a)] + \sum_{i=1}^H n^i \cdot [t_c p C^i (w^i, p; t_w, a, t_c)]$$

โดย n^i คือ จำนวนครัวเรือนในชั้นรายได้ i

ในขั้นตอนนี้จะแทนค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ลงไปในแบบจำลอง โดยให้กำหนดให้รายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) เท่ากับ 233,965.17 บาทต่อปี รายรับของรัฐบาล ($\bar{R}$) เท่ากับ 37,508,761.10 บาทต่อปี และใช้ชั่วโมงทำงานต่อปี (L^i) ค่าจ้างเฉลี่ยต่อชั่วโมง (w^i) และค่า p^i ที่ได้จากการคำนวณในตารางที่ 3.4

จากนั้น ลองเปลี่ยนฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นรูปแบบต่างๆ ผ่านการกำหนดพารามิเตอร์ γ ตั้งแต่ 1 ไปจนถึงลบอินฟินิตี้ และหา t_w^*, t_c^* ไปเรื่อยๆ ซึ่งกรณี $\gamma = 1$ หมายความว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับความพอใจของทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน และหาก γ ยิ่งน้อยลงเรื่อยๆ จนใกล้ค่าลบอินฟินิตี้ แสดงว่ายิ่งให้น้ำหนักกับครัวเรือนที่แย่ที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 คำนวณหาดัชนีสวัสดิการสังคม (Inequality Index) และนำมาวาดกราฟแสดงประสิทธิภาพ (Efficiency) และความเป็นธรรม (Equity) โดยใช้รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยหลังหักภาษีสะท้อนความมีประสิทธิภาพ และใช้ดัชนีไทล์ (Theil index) เป็นตัวแทนของดัชนีสวัสดิการสังคมเพื่อสะท้อนความเป็นธรรมของการกระจายรายได้

รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยหลังหักภาษีสะท้อนความมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเก็บภาษีเงินได้ทำให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจทำงานของผู้เสียภาษีส่งผลให้ทำงานลดลง หากรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยหลังหักภาษีลดลงหมายความว่าความมีประสิทธิภาพลดลง และค่าดัชนีไทล์สะท้อนความเป็นธรรม เนื่องจกัดัชนีไทล์คำนวณโดยใช้รายได้เฉลี่ยหลังหักภาษีของแต่ละชั้นครัวเรือน หากแต่ละชั้นครัวเรือนมีรายได้ใกล้เคียงกันมากขึ้น จะทำให้ค่าดัชนีไทล์ลดลง หมายความว่าความเป็นธรรมของการกระจายรายได้เพิ่มขึ้น

วิธีการคำนวณค่าดัชนีไทล์ เป็นดังสมการ

$$\text{ดัชนีไทล์} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{y_i}{\bar{y}} \cdot \ln \frac{y_i}{\bar{y}}$$

โดยที่ N คือ จำนวนครัวเรือน

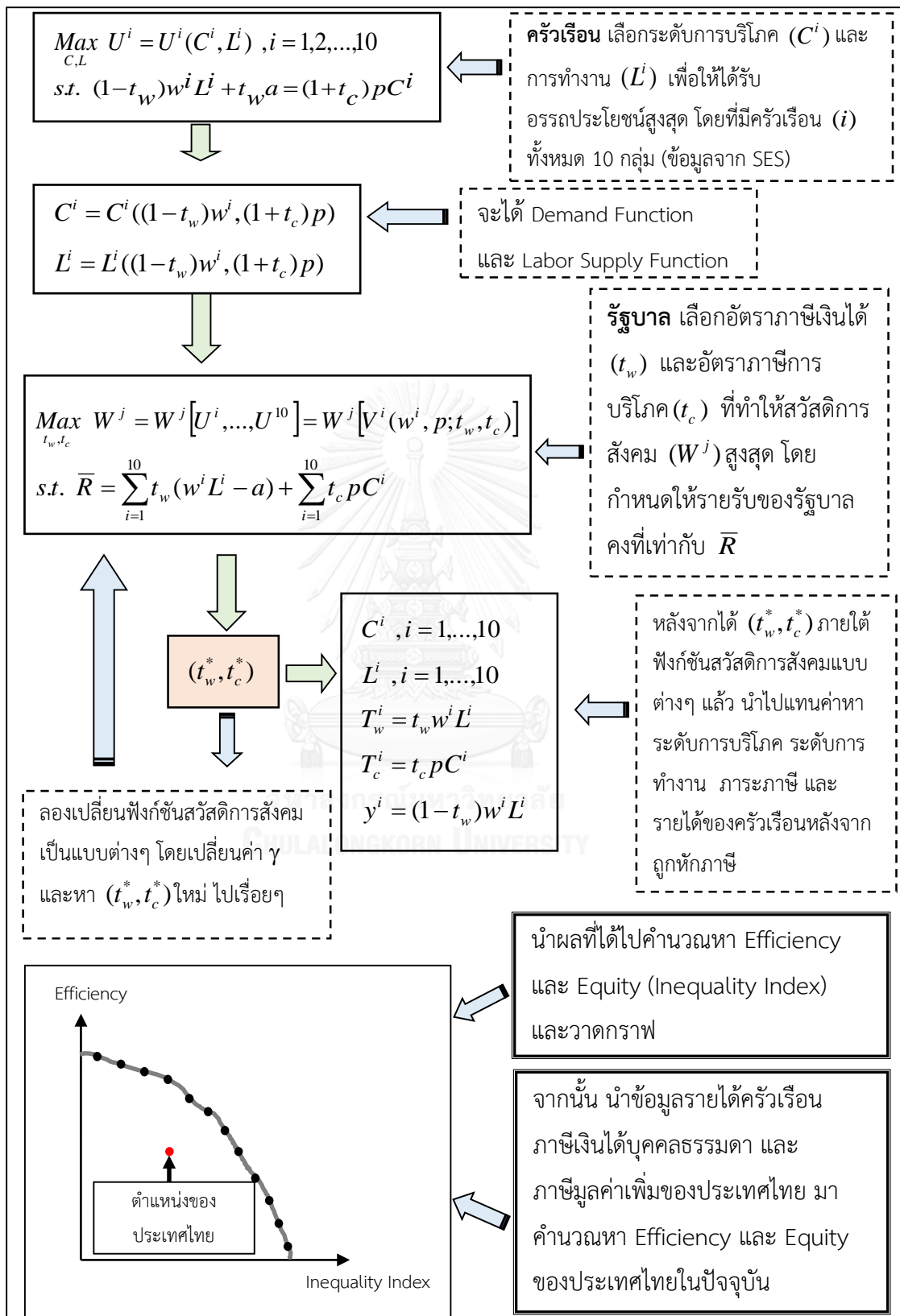
y_i คือ รายได้หลังเก็บภาษีของครัวเรือน i

$\bar{y}$ คือ รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินสถานการณ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) และความเป็นธรรม (Equity) ของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลภาษีและรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีจาก SES จากขั้นตอนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดและขั้นตอนการศึกษา

3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบ่งออกเป็น

- ข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และรายได้ภาษีของรัฐบาล มาจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ข้อมูลด้านรายได้ และรายจ่ายครัวเรือน มาจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปีพ.ศ. 2554 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- ข้อมูลรายจ่ายเพื่อการบริโภค ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ตามขั้นตอนที่กล่าวไปแล้วในบทก่อนหน้า โดยใช้โปรแกรม MATLAB ซึ่งในส่วนของผลการศึกษาประกอบด้วย การวิเคราะห์ผลการศึกษาในประเด็นของควมมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม การจำลองสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทย รวมทั้งทิศทางการปรับภาษีของประเทศไทยในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษา

เมื่อได้ค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์แบบจำลอง ได้แก่ ชั่วโมงทำงานต่อปี (L^i) ค่าจ้างเฉลี่ยต่อชั่วโมง (w^i) พารามิเตอร์ที่กำหนดความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างการทำงานและการพักผ่อน (ρ^i) และกำหนดให้ ราคาสินค้า $p = 1$ รายได้ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) เท่ากับ 233,965.17 บาทต่อปี และรายรับของรัฐบาลคงที่ ($\bar{R}$) เท่ากับ 37,508,761.10 บาทต่อปี

จากนั้น วิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมแบบต่างๆ ผ่านการกำหนดพารามิเตอร์ γ ตั้งแต่ 1 จนถึง -30 โดยค่า γ คือ พารามิเตอร์ที่แสดงถึงการให้น้ำหนักความสำคัญกับครัวเรือนในสังคม เพื่อหาอัตราภาษีเงินได้ (t_w) และอัตราภาษีการบริโภค (t_c) ที่ทำให้ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมสูงสุด ภายใต้เงื่อนไข คือ รายรับของรัฐบาล ($\bar{R}$) เท่ากับ 37,508,761.10 บาทต่อปี ซึ่งได้ผลการศึกษาดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาจากการจำลองสถานการณ์ (Simulation)

γ	รายได้ขั้นต่ำ ที่ได้รับการ ยกเว้นภาษี (a) (บาท)	อัตรา ภาษีเงิน ได้ (t_w) (ร้อยละ)	อัตรา ภาษีการ บริโภค (t_c) (ร้อยละ)	สัดส่วน ภาษี ทางตรง (ร้อยละ)	สัดส่วน ภาษี ทางอ้อม (ร้อยละ)	รายได้เฉลี่ย ก่อนเก็บภาษี ต่อครัวเรือน (บาท)	รายได้เฉลี่ย หลังเก็บภาษี ต่อครัวเรือน (บาท)	ดัชนีไทล์ (Theil index)
1.00	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.75	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.50	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.40	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.30	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.20	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.10	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
0.00	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
- 0.10	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
- 0.20	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
- 0.30	77,000.00	0.00	13.49	0.00	100.00	314,095.24	314,095.24	0.2312
- 0.40	206,000.00	23.79	4.30	71.96	28.04	308,183.84	277,717.58	0.1931
- 0.50	206,000.00	23.79	4.30	71.96	28.04	308,183.84	277,717.58	0.1931
- 0.75	165,000.00	27.05	0.00	100.00	0.00	308,736.83	266,401.96	0.1889
- 1.00	165,000.00	27.05	0.00	100.00	0.00	308,736.83	266,401.96	0.1889
- 3.00	207,000.00	32.85	0.00	100.00	0.00	306,803.86	264,475.28	0.1740
- 5.00	207,000.00	32.86	0.00	100.00	0.00	306,801.97	264,467.24	0.1739
- 7.50	207,000.00	32.86	0.00	100.00	0.00	306,801.90	264,466.95	0.1739
- 10.00	207,000.00	32.86	0.00	100.00	0.00	306,801.90	264,466.95	0.1739
- 15.00	292,000.00	49.45	0.00	100.00	0.00	300,490.25	258,155.31	0.1424
- 20.00	292,000.00	49.45	0.00	100.00	0.00	300,490.25	258,155.31	0.1424
- 25.00	292,000.00	49.45	0.00	100.00	0.00	300,490.25	258,155.31	0.1424
- 30.00	292,000.00	49.45	0.00	100.00	0.00	300,490.25	258,155.31	0.1424

เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีความเป็นธรรมและความมีประสิทธิภาพจากการเก็บภาษี พบว่า การเก็บภาษีเพื่อการบริโภค หรือภาษีทางอ้อม ทำให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักผลประโยชน์ (Benefit Principle) กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐในลักษณะเดียวกันต้องจ่ายภาษีในจำนวนที่เท่ากัน และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐมากกว่าจะต้องถูกเก็บภาษีมากกว่า

ในขณะที่การเก็บภาษีเงินได้ หรือภาษีทางตรงทำให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการจ่าย (Ability-to-Pay Principle) โดยความเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการจ่าย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) คือ ผู้ที่ฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกันควรจ่ายภาษีเท่ากัน และความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) คือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าควรจ่ายภาษีมากกว่า

นอกจากนี้ การเก็บภาษียังส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพด้วย เนื่องจากการเก็บภาษีทำให้เกิดการบิดเบือนแรงจูงใจในการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี ตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีทางตรงจะไปลดแรงจูงใจในการทำงานของผู้เสียภาษี และการเก็บภาษีทางอ้อมจะไปแทรกแซงการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งการเก็บภาษีทั้ง 2 ประเภท ทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ (Deadweight Loss)

จากตารางที่ 4.1 เมื่อกำหนดให้ค่า γ เท่ากับ 1 ซึ่งฟังก์ชันสวัสดิการสังคมจะเป็นแบบอรรถประโยชน์นิยม หมายความว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับความพอใจของทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน ผลการศึกษา พบว่า อัตราภาษีเงินได้ (t_w) และอัตราภาษีการบริโภค (t_c) เท่ากับ 0 และร้อยละ 13.49 ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นภาษีทางอ้อมทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ และภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีต่อครัวเรือน เท่ากับ 314,095.24 บาทต่อปี และค่าดัชนีไทล์ เท่ากับ 0.2312 แสดงว่ามีความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เกิดขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นว่าเมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญกับทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน จะเก็บเฉพาะภาษีทางอ้อมหรือภาษีการบริโภค

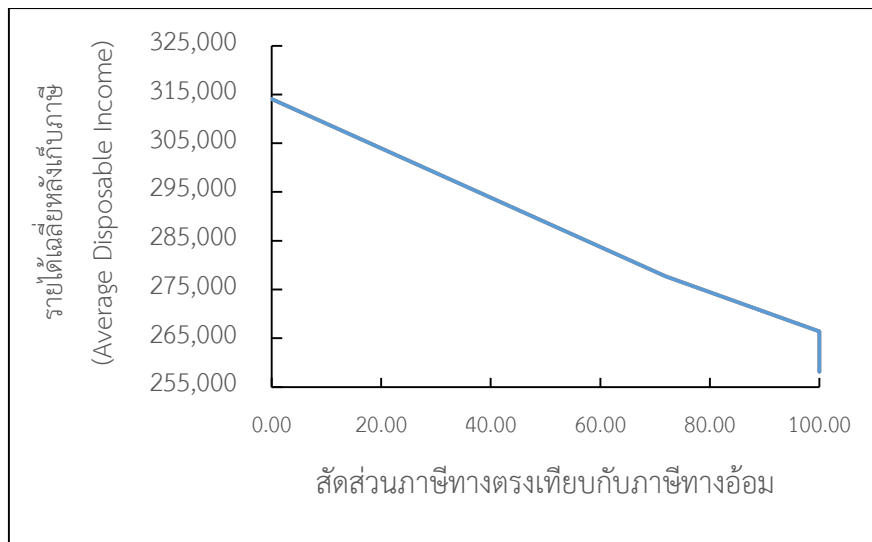
จากนั้น ลดค่า γ ลงเรื่อยๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับคนในชนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยลดค่า γ เป็น 0.75 0.50 ไปถึง - 0.30 ซึ่งพบว่าอัตราภาษีเงินได้ (t_w) และอัตราภาษีการบริโภค (t_c) รวมทั้งสัดส่วนภาษีทางอ้อมยังคงเท่าเดิม จนกระทั่งค่า γ เท่ากับ - 0.40 อัตราภาษีเงินได้ และอัตราภาษีการบริโภคเปลี่ยนเป็นร้อยละ 23.79 และร้อยละ 4.30 ตามลำดับ คิดเป็นภาษีทางตรงร้อยละ 71.96 และภาษีทางอ้อมร้อยละ 28.04 อีกทั้ง รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีต่อครัวเรือนลดลงเหลือเท่ากับ 277,717.58 บาทต่อปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเก็บภาษีเงินได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิด

การบิดเบือนการตัดสินใจทำงานของผู้เสียภาษีส่งผลให้ทำงานลดลง และค่าดัชนีไทล์ลดลงเท่ากับ 0.1931 ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น

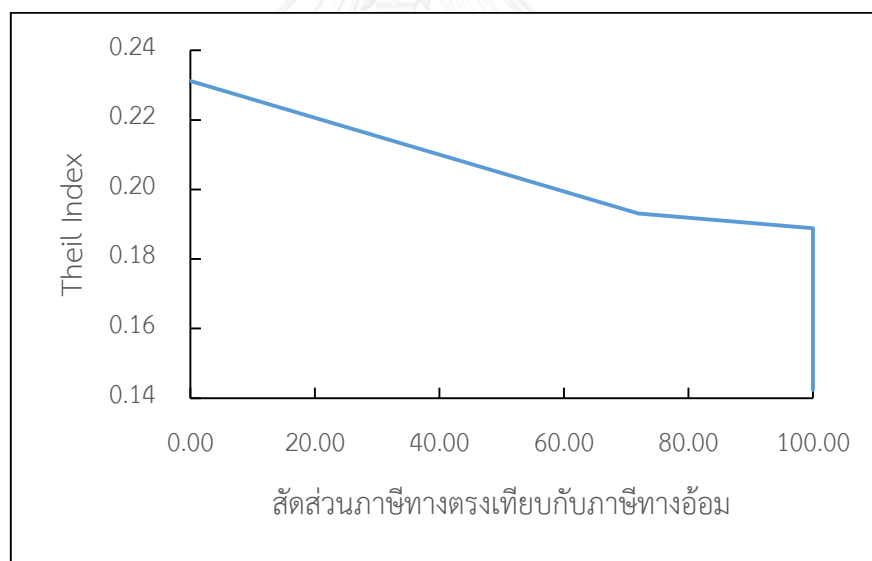
และเมื่อลดค่า γ ลง จนถึง - 0.75 อัตราภาษีเงินได้ และอัตราภาษีการบริโภคเปลี่ยนเป็นร้อยละ 27.05 และ 0 ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นภาษีทางตรงทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ หลังจากนั้น เมื่อลดค่า γ ลงจนถึง - 30 อัตราภาษีเงินได้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และอัตราภาษีการบริโภคนิ่งคงเท่ากับ 0 เช่นเดิม ในขณะที่รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีต่อครัวเรือน และค่าดัชนีไทล์ลดลง แสดงให้เห็นว่า เมื่อรัฐบาลให้น้ำหนักความสำคัญกับครัวเรือนที่ยากจนมากขึ้นจนถึงระดับหนึ่ง รัฐบาลจะเก็บเฉพาะภาษีเงินได้ เพราะการเก็บภาษีเงินได้เป็นการลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม และทำให้ความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม (Direct-Indirect Tax Ratio) กับรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี (Average Disposable Income) พบว่า หากลดค่า γ ลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ 1 ไปจนถึง - 30 จะทำให้อัตราภาษีเงินได้ (t_w) เพิ่มขึ้น และอัตราภาษีการบริโภค (t_c) ลดลง ทำให้สัดส่วนการเก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น และรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษียลดลง แสดงว่าเมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญกับครัวเรือนยากจนมากขึ้น ทำให้อัตราภาษีเงินได้เพิ่มขึ้น ทำให้สัดส่วนการเก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการบิดเบือนพฤติกรรมการทำงานของผู้เสียภาษี ส่งผลให้ผู้เสียภาษีทำงานลดลง จึงทำให้ความมีประสิทธิภาพลดลง ดังภาพที่ 4.1

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม (Direct-Indirect Tax Ratio) กับค่าดัชนีไทล์ พบว่า หากลดค่า γ ลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ 1 ไปจนถึง - 30 จะทำให้อัตราภาษีเงินได้ (t_w) เพิ่มขึ้น และอัตราภาษีการบริโภค (t_c) ลดลง ทำให้สัดส่วนการเก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น และค่าดัชนีไทล์ลดลง แสดงว่า เมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญกับครัวเรือนยากจนมากขึ้น ทำให้อัตราภาษีเงินได้เพิ่มขึ้น และค่าดัชนีไทล์ลดลง ซึ่งสะท้อนว่าความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น เนื่องจากรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีของแต่ละชั้นครัวเรือนเข้าใกล้รายได้เฉลี่ยทั้งหมดมากขึ้น แสดงว่าคนในสังคมมีรายได้ใกล้เคียงกันมากขึ้น ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.1 กราฟแสดงสัดส่วนภาษีทางตรงเทียบกับภาษีทางอ้อมและรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี (Average Disposable Income)

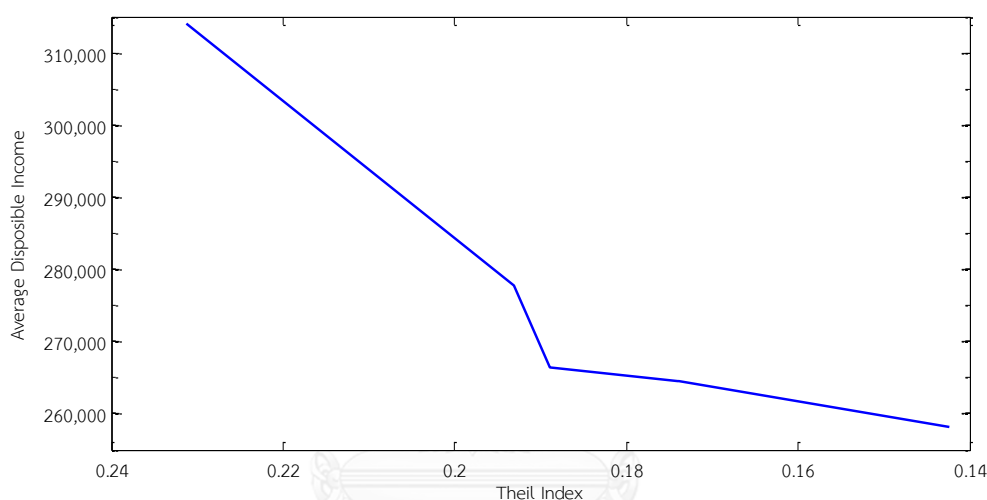

ภาพที่ 4.2 กราฟแสดงสัดส่วนภาษีทางตรงเทียบกับภาษีทางอ้อมและค่าดัชนีไทล์ (Theil index)

เมื่อรัฐบาลให้น้ำหนักความสำคัญกับครัวเรือนที่ยากจนมากขึ้น โดยการคำนวณในแบบจำลองคือ ลดค่า γ ลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ 1 ไปจนถึง -30 ผลคือ อัตราภาษีเงินได้ (t_w) เพิ่มขึ้น อัตราภาษีการบริโภค (t_c) และค่าดัชนีไทล์ลดลง นั่นหมายความว่า เมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญกับครัวเรือนที่ยากจนมากขึ้น จะทำให้สัดส่วนการเก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น และคนในสังคมมีรายได้ใกล้เคียงกันมากขึ้น ส่งผลให้ความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษียลดลง ซึ่งสะท้อนว่า

ความมีประสิทธิภาพลดลง เนื่องจากการเก็บภาษีเงินได้ไปบิดเบือนการตัดสินใจทำงานของผู้เสียภาษี ส่งผลให้ทำงานลดลง

สุดท้าย เมื่อนำค่าที่คำนวณได้จากแบบจำลอง ได้แก่ รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี (Average Disposable Income) และค่าดัชนีไทล์ (Theil Index) ซึ่งเป็นตัวสะท้อนความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม มาวาดกราฟ ดังภาพที่ 4.3 จะเห็นว่า เมื่อค่าดัชนีไทล์ลดลง รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษียิ่งจะลดลงด้วย นั่นหมายความว่า เมื่อความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น ความมีประสิทธิภาพกลับลดลง แสดงให้เห็นถึงการได้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) ของสังคมระหว่างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม

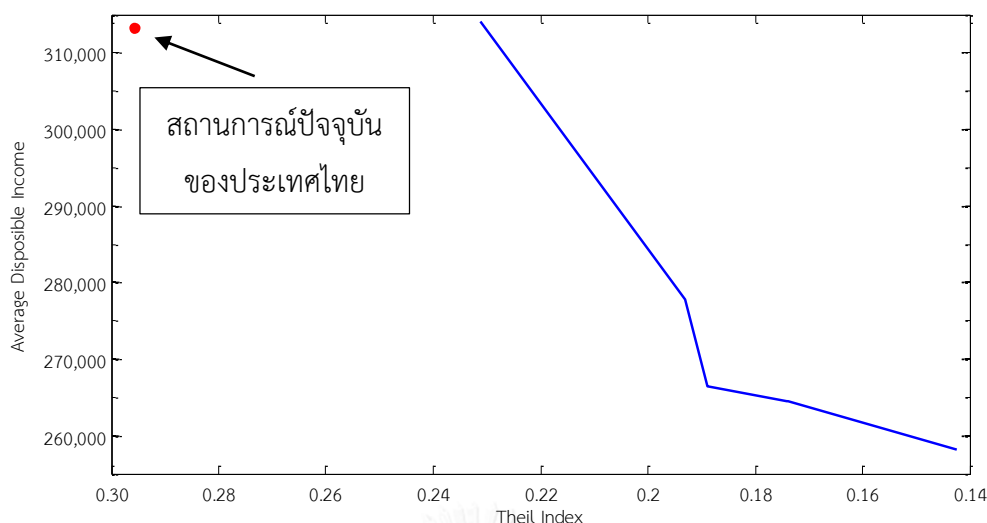

ภาพที่ 4.3 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี (Average Disposable Income) และค่าดัชนีไทล์ (Theil index)

4.2 สถานการณ์ในปัจจุบันและทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทย

เมื่อได้ผลการศึกษาจากแบบจำลองมาแล้ว จากนั้น ผู้วิจัยได้คำนวณหารายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี และค่าดัชนีไทล์ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทยเทียบกับผลการศึกษาจากแบบจำลอง โดยใช้ข้อมูลรายได้ครัวเรือน และข้อมูลรายจ่ายด้านภาษีจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) ปีพ.ศ. 2554 มาคำนวณหารายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี และค่าดัชนีไทล์ พบว่า รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีต่อครัวเรือนเท่ากับ 313,333.14 บาทต่อปี และค่าดัชนีไทล์คือ 0.2957 และเมื่อนำไปแสดงในกราฟที่ได้มาก่อนหน้า พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งจุดที่แสดงในภาพที่ 4.4

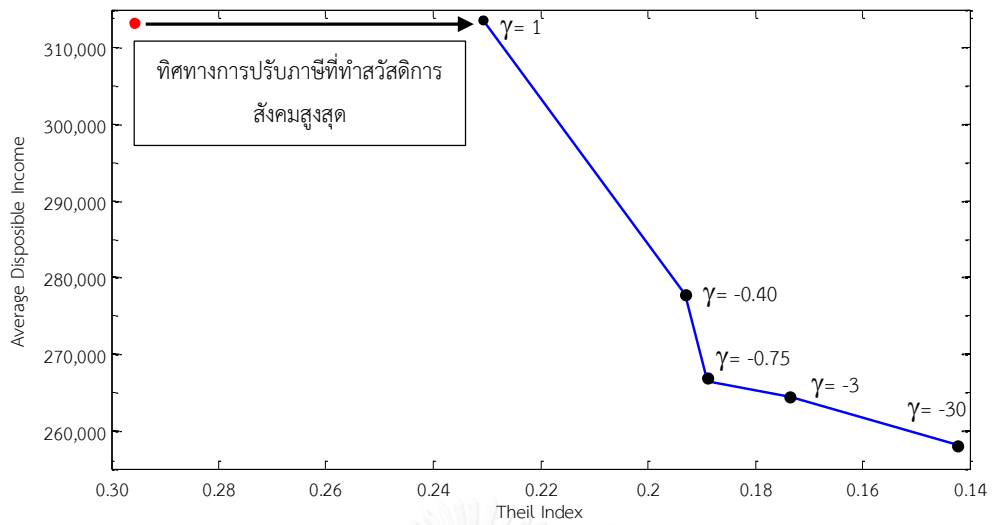

ภาพที่ 4.4 สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย

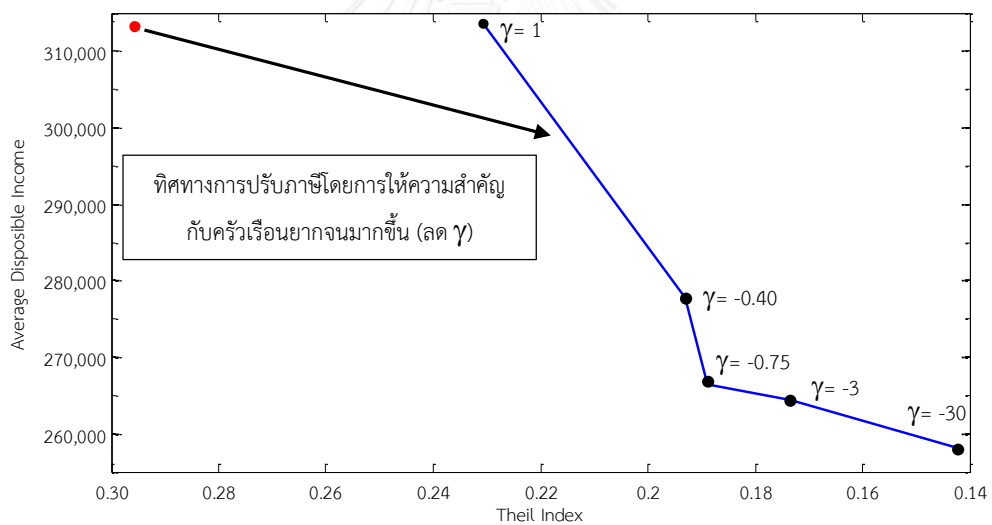
จากสถานการณ์ของประเทศไทยในภาพที่ 4.4 จะเห็นว่าระดับดังกล่าว ค่า γ อยู่ที่ประมาณ 1 หมายความว่า ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นแบบอรรถประโยชน์ นั่นคือ รัฐบาลให้ความสำคัญกับความพอใจของคนในสังคมเท่าเทียมกัน และรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี และค่าดัชนีไทล์ในปัจจุบันของประเทศไทยเทียบกับผลการศึกษาจากแบบจำลอง จะเห็นว่า ในระดับรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีที่เท่ากัน ค่าดัชนีไทล์ในสถานการณ์ปัจจุบันของไทยมากกว่าผลการศึกษาจากแบบจำลอง แสดงว่า โครงสร้างอัตราภาษีที่เก็บในปัจจุบันทำให้เกิดความเป็นธรรมน้อยกว่าผลการศึกษาในแบบจำลอง หรือยังไม่ใช่การเก็บภาษีที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด

ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการปรับโครงสร้างภาษีที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด โดยจะต้องทำให้จุดดังกล่าวเคลื่อนเข้าไปใกล้เส้นกราฟในแบบจำลอง ดังภาพที่ 4.5 รัฐบาลจะต้องรักษาความมีประสิทธิภาพไว้ให้คงที่ และทำให้ความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นแบบอรรถประโยชน์ ($\gamma = 1$) และรายรับของรัฐบาลยังคงที่เท่าเดิม การปรับโครงสร้างภาษีที่รัฐบาลจะสามารถทำได้ คือ ปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้ และเพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) ซึ่งจะ使得คนในสังคมมีรายได้ที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น และค่าดัชนีไทล์ลดลง

นอกจากนี้ หากรัฐบาลให้ความสำคัญกับคนฐานะปานกลางหรือฐานะยากจนมากขึ้น (ลดค่า γ) โดยปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้ เพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) และลดภาษีการบริโภค ซึ่งจะ使得ค่าดัชนีไทล์ลดลง แต่รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีของครัวเรือนจะลดลงด้วย แสดงว่า ความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น และความมีประสิทธิภาพลดลง ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.5 ทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทยที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด

ภาพที่ 4.6 ทิศทางการปรับอัตราภาษีของประเทศไทยที่ไม่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงขึ้น (Non-Pareto Improvement)

จากแบบจำลอง ผู้วิจัยได้กำหนดให้อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแทนภาษีทางตรง และ อัตราภาษีเพื่อการบริโภคหรือภาษีมูลค่าเพิ่มแทนภาษีทางอ้อม เพื่อวิเคราะห์ให้อัตราภาษีทางตรงและ ภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด ภายใต้เงื่อนไข คือ รายรับของรัฐบาลเท่าเดิม ดังนั้น หาก พิจารณาการปรับโครงสร้างอัตราภาษีที่เป็นไปได้ตามแบบจำลอง ถ้าต้องการให้สวัสดิการสังคมสูงขึ้น

(Pareto Improvement) โดยทำให้ประสิทธิภาพ (Efficiency) เท่าเดิม และทำให้ความเป็นธรรม (Equity) เพิ่มขึ้น แต่ในความเป็นจริงเมื่อความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น ความมีประสิทธิภาพจะลดลง ซึ่งเป็นการได้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) ของสังคมระหว่างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ดังนั้น วิธีการที่จะทำให้สถานการณ์ของประเทศไทยเข้าใกล้เส้นกราฟมากที่สุด หากต้องการเพิ่มความเป็นธรรมในสังคม โดยยอมรับว่าประสิทธิภาพจะลดลง ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดสวัสดิการสังคมสูงขึ้น (Non-Pareto Improvement) โดยรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญกับคนฐานะปานกลางหรือฐานยากจนมากขึ้น และใช้วิธีการปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) และลดอัตราภาษีการบริโภค

จากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556 ซึ่งจัดทำโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม (2558) พบว่า ในปี 2556 ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้หรือการกระจายรายได้ของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2554 แต่รายได้ยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนรวยที่สุด 10% ซึ่งถือครองรายได้สูงถึง 36.8% ของรายได้ทั้งหมด ขณะที่กลุ่มคนจนที่สุด 10% ถือครองรายได้เพียง 1.1% ของรายได้ทั้งหมดเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุดต่างกันถึง 34.9 เท่า ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการที่จะลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน จะต้องปรับฟังก์ชันสวัสดิการสังคมโดยให้น้ำหนักความสำคัญกับคนฐานะปานกลางหรือฐานยากจนมากขึ้น และปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและเพิ่มอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) และลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มหรืออัตราภาษีสรรพสามิต

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การออกนโยบายด้านภาษีของรัฐบาลถือว่ามีสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐบาล อีกทั้ง การเก็บภาษียังส่งผลกระทบต่อรายได้ และรายจ่าย รวมทั้งสวัสดิการของคนในสังคมอีกด้วย สำหรับการศึกษเกี่ยวกับภาษีของประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเก็บภาษีหรือการปรับอัตราภาษี ทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อระดับราคาสินค้าและบริการ รายได้ครัวเรือน การกระจายรายได้ และระบบเศรษฐกิจ แต่ในการศึกษานี้มีรูปแบบการศึกษาที่แตกต่างออกไปจากการศึกษาอื่นๆ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ภายใต้กรอบแนวคิดภาษีอุดมภาพ (Optimal Tax) และใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (Secondary Data) ปีพ.ศ. 2554

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบครัวเรือนแบบพ่อแม่ และลูก 1 คน โดยพ่อแม่อยู่ในวัยทำงานและมีรายได้จากการการทำงาน และลูกไม่ได้ทำงาน เป็นตัวแทนของครัวเรือนขนาดมาตรฐาน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 886 ครัวเรือน และได้แบ่งกลุ่มครัวเรือนตามชั้นรายได้ออกเป็น 10 กลุ่ม เช่นเดียวกับรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จากนั้น ได้คำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ^i) และค่า ρ^i ของแต่ละชั้นครัวเรือน พบว่า ค่า ϵ^i ของครัวเรือนทั้ง 10 กลุ่ม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.3 - 0.5 ซึ่งใกล้เคียงกับงานศึกษาของ Stern (1976) ที่ได้ค่า ϵ เท่ากับ 0.4

ในส่วนของผลการศึกษานั้น พบว่า การจำลองสถานการณ์ (Simulation) ฟังก์ชันสวัสดิการสังคมแบบต่างๆ ผ่านการกำหนดพารามิเตอร์ γ โดยลดค่า γ ลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ 1 ไปจนถึง -30 ซึ่งค่า γ เท่ากับ 1 แสดงว่าฟังก์ชันสวัสดิการสังคมเป็นแบบอรรถประโยชน์นิยม หมายความว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับความพอใจของทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน ผลการศึกษาคือ อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และอัตราภาษีการบริโภคที่ทำให้สวัสดิการสังคมมีค่าสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0 และร้อยละ 13.49 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า กรณีนี้จะเก็บเฉพาะภาษีการบริโภคเท่านั้น

เมื่อค่า γ ลดลงเรื่อยๆ แสดงว่ารัฐบาลให้น้ำหนักความสำคัญกับครัวเรือนยากจนมากขึ้น อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและอัตราภาษีการบริโภคที่ทำให้สวัสดิการสังคมมีค่าสูงสุดจะเพิ่มขึ้น และลดลงตามลำดับ อีกทั้ง ผลลัพธ์ดังกล่าว ทำให้รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีและค่าดัชนีไทล์ (Theil Index) ลดลง แสดงให้เห็นว่า ความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น เนื่องจากคนในสังคมมีรายได้ใกล้เคียง

กันมากขึ้น แต่ความมีประสิทธิภาพลดลง เนื่องจากการเก็บภาษีทำให้เกิดการบิดเบือนแรงจูงใจในการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี สะท้อนให้เห็นการได้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) ระหว่างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยโดยคำนวณรายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี และค่าดัชนีไทล์จากข้อมูลรายได้ครัวเรือน และข้อมูลรายจ่ายด้านภาษีจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) ปีพ.ศ. 2554 พบว่า รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษีต่อครัวเรือนเท่ากับ 313,333.14 บาทต่อปี และค่าดัชนีไทล์ คือ 0.2957 ซึ่งอยู่ภายใต้เส้นกราฟที่ได้จากการจำลองสถานการณ์ (Simulation) แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีบริโภคน้ำที่จัดเก็บในปัจจุบันของประเทศไทยไม่ได้ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด และทำให้เกิดความเป็นธรรมน้อยกว่าผลการศึกษาในแบบจำลอง

การจำลองสถานการณ์ (Simulation) พังกัซันสวัสดิการสังคมแบบต่างๆ เพื่อหาอัตราภาษีเงินได้ (t_w) และอัตราภาษีการบริโภค (t_c) ที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด และจากสถานการณ์รายได้เฉลี่ยหลังเก็บภาษี และค่าดัชนีไทล์ในแบบจำลองและสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า หากต้องการที่จะปรับอัตราภาษีให้เป็นอัตราภาษีที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด โดยทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น และทำให้ประสิทธิภาพ (Efficiency) เท่าเดิม รัฐบาลจะต้องเพิ่มอัตราภาษีเงินได้ (t_w) และเพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) ซึ่งจะทำให้คนในสังคมมีรายได้ที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น และค่าดัชนีไทล์ลดลง แต่ในความเป็นจริงเมื่อความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น ความมีประสิทธิภาพจะลดลง ซึ่งเป็นการได้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) ระหว่างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการเพิ่มความเป็นธรรมในสังคม จะต้องยอมให้ประสิทธิภาพจะลดลง

อีกทั้ง สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของรายได้ของประเทศไทย ในปี 2556 แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุดต่างกันถึง 34.9 เท่า ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการที่จะลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน จะต้องปรับฟังก์ชันสวัสดิการสังคมโดยให้นำหนักความสำคัญกับคนฐานะปานกลางหรือฐานะยากจนมากขึ้น และปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและเพิ่มอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เพิ่มรายได้จากแรงงานขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นภาษี (a) และลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม

5.2 ข้อจำกัดของการศึกษา

5.2.1 เนื่องจากแบบจำลองในการศึกษากำหนดให้ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วย ภาคครัวเรือนและภาครัฐบาลเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงยังมีภาคธุรกิจ อีกทั้งภาษีทางตรงในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากภาษีเงินได้นิติบุคคล ทำให้แบบจำลองไม่ได้สะท้อนสถานการณ์จริงทั้งหมด

5.2.2 การคำนวณค่าดัชนีไทล์ในการศึกษา เป็นการคำนวณความเป็นธรรมแบบข้ามกลุ่ม แต่ไม่ได้คำนวณความเป็นธรรมภายในกลุ่ม เนื่องจากกำหนดให้ประชากรในกลุ่มชั้นรายได้เดียวกันมีลักษณะเหมือนกัน และประชากรในแต่ละชั้นรายได้มีลักษณะแตกต่างกัน

5.2.3 การคำนวณอัตราภาษีเงินได้เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกัน (ϵ') และรายรับของรัฐบาล ในขั้นตอนที่ 1 ของการศึกษา ซึ่งคำนวณโดยใช้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหารด้วยรายได้ประชาชาติ และได้อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงร้อยละ 2.84 นั้น อาจจะต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากในความจริงคนที่มียาได้และเสียภาษีเป็นคนจำนวนน้อยในสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

สำหรับข้อจำกัดของการศึกษาบางประการในการศึกษานี้ นำไปสู่ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต ซึ่งขอแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.3.1 แบบจำลองในการศึกษากำหนดให้ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วย ภาคครัวเรือนและภาครัฐบาลเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงยังมีภาคธุรกิจ หากการศึกษาในอนาคตสามารถออกแบบจำลองให้มีภาคธุรกิจจะสามารถสะท้อนสถานการณ์จริงได้มากขึ้น รวมทั้งอาจจะพิจารณากรณีที่รัฐบาลต้องการเก็บภาษีทรัพย์สินด้วย

5.3.2 การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามชั้นรายได้โดยออกเป็น 10 กลุ่ม ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มครัวเรือนและปรับชั้นรายได้ให้มีลักษณะการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) ซึ่งแตกต่างจากงานศึกษาอีกหลายๆ งานที่ได้แบ่งกลุ่มครัวเรือนแบบกลุ่มเดไซล์ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าการแบ่งกลุ่มที่แตกต่างกันจะส่งผลทำให้ผลการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

5.3.3 การวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ในงานศึกษานี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อัตราภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด ภายใต้เงื่อนไขคือ รายรับของรัฐบาลคงที่ ยังไม่ได้พิจารณากรณีที่ หากรัฐบาลต้องการให้รายรับเพิ่มขึ้น ภายใต้สวัสดิการสังคมรูปแบบต่างๆ โครงสร้างอัตราภาษีจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

5.3.4 การกำหนดค่าพารามิเตอร์ น้ำหนักที่ให้ต่อการบริโภคและการพักผ่อน ผู้วิจัยได้นำค่าพารามิเตอร์นี้มาจากงานศึกษาของ Stern (1976) $\alpha = 0.9944$ ซึ่งคำนวณมาจากลักษณะการทำงานและข้อมูลพื้นฐานของคนในงานศึกษานั้น ซึ่งอาจจะแตกต่างกับคนไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์ (2555). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร, บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- ณฐนนท์ เจริญสิทธิ์ (2551). โครงสร้างภาษีและสินค้าสาธารณะภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบ overlapping generations. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถวิล นิลใบ (2552). การปฏิรูประบบภาษี: ทางรอดของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร, คณะเศรษฐศาสตร์ รามคำแหง.
- ธนานนท์ บัวทอง (2555). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรกับรูปแบบการบริโภคของครัวเรือนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจรรย์ คนตรง (2543). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อระดับราคาสินค้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรินดา ศรีสงค์ (2549). ผลของภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลักขิกา วรณจิตจรูญ (2552). ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผลกระทบของรายได้ครัวเรือน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา (2551). เศรษฐศาสตร์สาธารณะ. กรุงเทพมหานคร, บริษัท ศักดิ์โสภากการพิมพ์ จำกัด.
- สมชัย ฤชุพันธุ์ (2551). แนวคิดในการปฏิรูประบบภาษีอากรของไทย. การสัมมนาระดมความคิดเห็นโครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัษฎากร, ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 2 อาคารกรมสรรพากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). "สถิติบัญชีประชาชาติของประเทศไทย." Retrieved 4 พฤศจิกายน, 2555, from <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=94>
- สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม (2558). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ, บริษัท พี.ซี.เพรส (บุญชิน) จำกัด.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2555). "การประชุมและมติคณะรัฐมนตรี." Retrieved 20 สิงหาคม 2555, from http://www.cabinet.thaigov.go.th/cc_main21.htm.

สุมาลี สถิตชัยเจริญ และคณะ (2554). โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาผลของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้และเศรษฐกิจของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

ภาษาอังกฤษ

Atkinson, A. B. and J. E. Stiglitz (1972). "The structure of indirect taxation and economic efficiency." Journal of Public Economics 1(1): 97-119.

Atkinson, A. B. and J. E. Stiglitz (1976). "The design of tax structure: Direct versus indirect taxation." Journal of Public Economics 6(1-2): 55-75.

Atkinson, A. B. and J. E. Stiglitz (1980). Lectures on Public Economics, Great Britain.

Bessho, S.-i. and M. Hayashi (2005). The CES Utility Function, Non-linear Budget Constraints and Labor Supply: Result on Prime-age Males in Japan. M. Research Department Policy Research Institute. Tokyo.

Bourguignon, F., F. H. G. Ferreira and M. Walton (2006). "Equity, efficiency and inequality traps: A research agenda." The Journal of Economic Inequality 5(2): 235-256.

Deaton, A. (1977). "Equity, efficiency, and the structure of indirect taxation." Journal of Public Economics 8(3): 299-312.

Feldstein, M. (1976). "On the theory of tax reform." Journal of Public Economics 6(1-2): 77-104.

Hellwig, M. F. (2007). "A contribution to the theory of optimal utilitarian income taxation." Journal of Public Economics 91(7-8): 1449-1477.

Honma, M. (1991). Economic Analysis of Public Finance in Japan. Tokyo, Soubunsha Publishing.

Kaplow, L. (2008). The Theory of Taxation and Public Economics. New Jersey, Princeton University Press.

Kleven, H. J. (2004). "Optimum taxation and the allocation of time." Journal of Public Economics 88(3-4): 545-557.

- Lee, Y. and R. H. Gordon (2005). "Tax structure and economic growth." Journal of Public Economics 89(5-6): 1027-1043.
- Mankiw, N. G., M. Weinzierl and D. Yagan (2009). "Optimal Taxation in Theory and Practice." Journal of Economic Perspectives 23(4): 147-174.
- Ramsey, F. P. (1927). "A Contribution to the Theory of Taxation." The Economic Journal 37(145): 47-61.
- Sandmo, A. (1981). "Income tax evasion, labour supply, and the equity—efficiency tradeoff." Journal of Public Economics 16(3): 265-288.
- Stern, N. H. (1976). "On the specification of models of optimum income taxation." Journal of Public Economics 6(1-2): 123-162.
- Stiglitz, J. E. (2000). Economics of The Public Sector. New York, W.W. Norton & Company.
- Zabalza, A. (1983). "The Ces Utility Function, Non-Linear Budget Constraints and Labour Supply. Results on Female Participation and Hours." The Economic Journal 93(370): 312-330.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปพิชญา แซ่ลิ้ม เกิดเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2528 ที่จังหวัดสงขลา จบการศึกษาระดับมัธยมปลายจากโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดสงขลา ในปี 2547 และสำเร็จการศึกษาเศรษฐศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในปี 2551 หลังจากจบการศึกษาเข้าทำงานตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการสินเชื่อ ธนาคารกสิกรไทย จากนั้นได้เปลี่ยนมาเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในระหว่างที่เป็นอาจารย์มีผลงานวิจัยเรื่อง Response of Fishermen to Fishing Control Policies in Southern Songkhla Lake, Thailand: A Field Experiment (ผู้ร่วมวิจัย) และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายหาดภาคใต้ฝั่งตะวันออกของไทย: งบประมาณจากนโยบายการใช้ประโยชน์ และมาตรการแก้ปัญหา (ผู้ร่วมวิจัย) และได้ลาศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2554 และในช่วงที่กำลังศึกษาระดับปริญญา มหาบัณฑิต ได้รับรางวัลนิสิตดีเด่น ระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2554 จากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย